

de journalist

NIEUWSGIERIG • KRITISCH • GEDREVEN

februari 2022
tweemaandelijks
#236

wj Vlaamse Vereniging
van Journalisten

DOSSIER:
THUISWERKEN
VANDAAG EN
MORGEN

SLAPP IN BELGIË

OMBUDSVROUW
KARIN DE RUYTER

PIETER HUYBERECHTS

**‘Afen toe moet je
je nek uitsteken’**

IN DIT NUMMER

- 04** KORT
- 06** SPREKTIJD
Pieter Huyberechts (*Het Nieuwsblad*)
- 10** STANDPUNT
Het coronanieuws onder vuur: de VVJ reageert
- 12** DE VAKPERS
Filmmagazine *Humbug*
- 14** DOSSIER THUISWERK
Hybride is het nieuwe normaal
- 18** Doe de test: welk type thuiswerker ben jij?
- 20** Beknopte juridische handleiding
- 21** Van thuishkantoor naar metaversum
- 25** ACTUA
Zorgen voor zelfstandigen
- 26** ACTUA
SLAPP: ook in België een probleem
- 28** ACTUA
Van treintjesgedrag tot echokamers
- 30** INTERVIEW
Ombudsvrouw Karin De Ruyter
- 32** DE FOTOROL
Patrick Vertommen
- 34** RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK
- 36** IN & UIT HET VAK
Evert Wouters en Jan Feys
- 38** ONDER EMBARGO
Personalia uit het vak

COLOFON

COÖRDINATIE:
Pol Deltour (pol.deltour@journalist.be)
en Ruth Desmit (ruth@revista-media.be)

EINDREDACTIE: Piet De Loof

CONCEPT EN VORMGEVING: Revista
(www.revista-media.be)

MEDEWERKERS: Pol Deltour
Ruth Desmit - Selma Franssen
Charlotte Michils - Pieter Knapen
Monica Moritz - Luc Vanheerentals
Geert Van Lierde - Dirk Voorhoof

COVER: Dieter Telemans

REDACTIESECRETARIAAT:
Zennestraat 21, 1000 Brussel
Tel. 02/777 08 40
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN: info@journalist.be

RECLAMEREGIE: Beny Bechler,
beny.bechler@journalist.be

DRUK EN VERZENDING: Graphius

‘Het woord
‘regimepers’
is op sociale
media en in de
samenleving
een eigen leven
gaan leiden’

OMZIEN IN VERWONDERING – EN VERONTWAARDIGING

Steeds meer van onze journalisten ondertekenen hun online verhalen over corona niet meer, uit weerzin voor de bagger die ze op de eigen site of op sociale media over zich heen krijgen. Voor sommige collega's is het hebben van een minder Belgische naam al voldoende om kop van Jut te zijn. Aan het verslaan van coronabetogingen willen reporters al helemaal niet meer beginnen: ze worden bedreigd en aangevallen als 'regimepers'. Vooral het woord 'regimepers' is op sociale media en in de samenleving een eigen leven gaan leiden. Dat is een kwalijke evolutie. Natuurlijk hielden journalisten zich de voorbije twee jaar heel veel bezig met de pandemie: ze beheerste ons leven. Natuurlijk zaten overwegingen en beslissingen van de overheid vaak vooraan in het nieuws. Tegelijkertijd was elke redactie op zoek naar verhalen die een ander perspectief konden bieden, naar de juiste vragen, naar voorbeelden in binnen- en buitenland. En naar onderwerpen die niet met corona te maken hadden. De bewering dat 'de journalisten' en 'de media' in de zak van de overheid zitten, slaat dan ook als een tang op een varken.

Voor een keer vonden we het als VVJ noodzakelijk om op die ongefundeerde mediakritiek en veralgemeningen te reageren. We zetten in *De Journalist* onze punten op een rij. In het verlengde van dit defensief gaat Dirk Voorhoof in op het toenemende aantal rechtszaken waarmee de antivaxbeweging journalisten en professoren probeert te intimideren.

Behalve verontwaardiging kan een terugblik ook verwondering opleveren: stilaan wordt duidelijk welke impact twee jaar pandemie op het leven en werk van journalisten heeft gehad. Deze Journalist werpt een blik op het experiment dat 'thuiswerk' heet en waar de poes meekijkt op de computer, gaat in op de juridische implicaties van thuiswerk en op de vraag hoe de pandemie de redacties gezelliger zal maken.

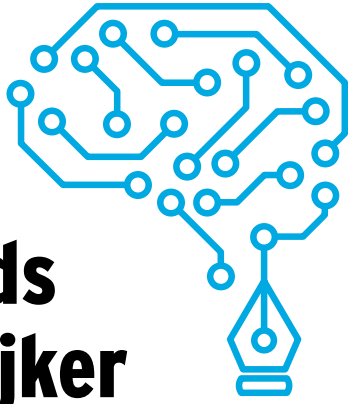
Dat verwondering maar ook verontwaardiging altijd ook het begin van goede journalistiek is, legt Pieter Huyberechts van *Het Nieuwsblad* uit. Zijn verontwaardiging over de dood van Sanda Dia leidde tot een journalistiek boek. Daarnaast blijft ook deontologie een belangrijk onderdeel van ons vak: zie daarvoor het interview met Karin De Ruyter, die als ombudsvrouw van *De Standaard* de stukken van de eigen krant fileert en een brug slaat naar de lezers.

**KRIS
VAN HAVER**

Voorzitter
VVJ / AVBB

Webinar: 'AI steeds belangrijker voor journalistiek'

Ook mediabedrijven zetten in toenemende mate artificiële intelligentie (AI) in om hun aanbod te optimaliseren en nieuwsgebruikers aan zich te binden. Het Kenniscentrum Data & Maatschappij en de VVJ organiseren daarom een nieuw webinar over het thema.

Volgens het Reuters Institute for the Study of Journalism zal het belang van AI in de mediasector nog fors toenemen de komende jaren. Automatisering op de redacties, gesofisticeerde betaalmuren, gepersonaliseerde aanbevelingen: de toepassingen zijn legio. Het Reuters Institute wijst dan ook op het grote belang van expertise over het thema, ook bij journalisten. Net zoals iedereen moeten zij zich goed bewust worden van zowel de mogelijkheden als de gevaren van AI.

Het Kenniscentrum Data & Maatschappij en de VVJ organiseren daarom op donderdag 10 maart om 10 uur een (intussen tweede) webinar over het thema. Medewerkers van de VRT-Innovatiecel zullen een presentatie geven over hoe AI bij de openbare omroep een plaats krijgt, en hoe men er de brug tussen AI-lab en redactie probeert te verkleinen. Ook Laurens Vreekamp zal het woord nemen. Hij is een Nederlandse *design thinker* die jarenlange ervaring heeft met journalistieke innovatie. In april verschijnt zijn boek *The Art of AI*, het eerste Nederlandstalige boek over creatieve toepassingen met AI.

In september lanceerde het Kenniscentrum Data & Maatschappij al een AI-toolbox voor journalisten, die tijdens een eerder VVJ-webinar werd voorgesteld. Het verslag van dat webinar is te vinden op de VVJ-website www.journalist.be.

Donderdag 10 maart van 10 tot 12 uur,
gratis voor VVJ-leden,
inschrijven via www.journalist.be

Topoverleg over veiligheid journalisten

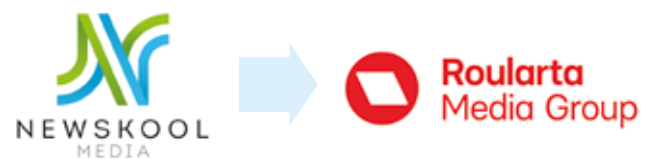
Vlaams minister van Media Benjamin Dalle (CD&V) heeft twee federale collega's – minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden (CD&V) en minister van Justitie Vincent Van Quickenborne (Open Vld) – uitgenodigd voor een gedachtewisseling over de beveiliging van journalisten. Ook de VVJ en een delegatie van hoofdredacties zijn daarop uitgenodigd. De aanleiding zijn 'recente gevallen van geweld en bedreigingen tegen journalisten en fotografen, die duidelijk maken dat de toenemende polarisatie in de samenleving zich ook meer en meer tegen de nieuwsmedia keert'.

© Ivan Put

Drie werkpistes liggen op tafel. De samenwerking met de politie kan beter in functie van de veiligheid van journalisten op het terrein. Voor geweldsmisdrijven tegen journalisten valt een strafverzwaring te overwegen. En het VVJ-Meldpunt voor agressie tegen journalisten kan verder worden uitgebouwd teneinde de monitoring van het probleem te optimaliseren. (PDE)

OVER HET MUURTJE

Roularta neemt grote Nederlandse uitgever over

Roularta heeft in Nederland New Skool Media overgenomen, de op één na grootste magazine-uitgever daar. NSM geeft 21 mediamerken uit, waaronder *EW* (voorheen *Elsevier Weekblad*), *BeleggersBelangen*, *Delicious*, *KIJK* en *Fiets*. Het bedrijf draait een omzet van ruim 45 miljoen euro en telt 170 FTE-werkkrachten.

Door de overname wordt Roularta de tweede grootste magazine-uitgever in Nederland. Ook DPG Media en Mediahuis zijn boven de Moerdijk al behoorlijk actief, waardoor het Nederlandse medialandschap nu zo mogelijk nog Vlaamser kleurt.

DE QUOTE

VVJ dringt aan op vrijwaring openbaarheid rechtspraak

De VVJ heeft het College van Hoven en Rechtbanken en het kabinet Justitie een nota bezorgd waarin ze verzoekt om de openbaarheid van de rechtspraak niet verder in te perken.

Een N-VA-wetsvoorstel wil alle zedenzaken principieel achter gesloten deuren laten plaatsvinden. Bij het assisenproces over de moord op Julie Van Espen was dat voor een groot deel ook al het geval. In de zaak-Bart De Pauw dan weer weigerde de Mechelse correctionele rechtbank om het authentieke vonnis digitaal vrij te geven aan journalisten. En nu al schrappen rechtscolleges doorgaans alle namen van partijen, advocaten en rechters in de gerechtelijke uitspraken die ze communiceren aan pers en publiek.

Voor de VVJ gaat het om onaanvaardbare aantastingen van de openbaarheid van de rechtspraak. Minstens voor professionele journalisten moet volledige openheid van zaken de regel blijven, is de boodschap aan justitie en politiek. (PDE)

‘Dat we in een aandachts-economie leven, is geen nieuws. Het verschil is dat de internet-industrie van vandaag over technologie beschikt die het vermogen om onze aandacht te pakken enorm heeft verfijnd. Die technologie dreigt vandaag ook onze vrije wil aan te tasten.’

Hans Schnitzler, Nederlandse filosoof,
in *Knack* van 9 februari 2022

HET CIJFER

9,99

DPG Media startte Tijdschrift.be, een website en bijhorende app waar de groep al haar magazinetitels digitaal aanbiedt voor de maandelijkse som van 9,99 euro. In het pakket zitten momenteel ruim vijftig titels, waaronder *Humo* en *Dag Allemaal*, en verder *AutoWeek* en *National Geographic*. Volgens Katrijn Vrints, Brand & Digital Manager van DPG Media, sluit het initiatief aan bij de nieuwe leescultuur. ‘Digitale platformen zoals Netflix, Spotify en Streamz hebben de vraag naar verhalen *on demand* aangewakkerd, en daar spelen wij op in.’

Download de VVJ-miniguide voor journalistiek dronegebruik

Dronebeelden zijn hot, of het nu gaat om luchtbeelden van overstromingen, van Tsjernobyl of van Parijs-Roubaix. Soms komen de beelden van externen, maar meer en meer zetten redacties zelf in op drones met camera's. Bij dat gretige gebruik rijzen ook allerlei vragen, onder meer van juridische aard. Het gebruik van onbemande luchtvaartsystemen of drones wordt geregeld door twee Europese verordeningen uit 2019. Het nieuwe kader maakt komaf met het amalgaam van nationale regels en heeft een duidelijk doel: dronegebruik stimuleren. Aan welke voorwaarden moet je nu precies voldoen als piloot en exploitant, en wat is toegelaten? Naast de dronewetgeving focust de miniguide ook op andere regels en afspraken met betrekking tot journalistiek dronegebruik: wettelijke (de privacyverordening, portretrecht ...), deontologische en afspraken met de ordediensten. Je vindt de gids op journalist.be. Feedback welkom via info@journalist.be. (CM)

A man with short hair and a beard, wearing a dark blue button-down shirt and dark jeans, stands in a bookstore. He is holding a book titled 'SANDA DIA' in his left hand. The bookstore is filled with bookshelves in the background and stacks of books on a table in the foreground. The lighting is warm and focused on the man.

PIETER HUYBERECHTS
(HET NIEUWSBLAD) SCHREEF
EEN BOEK OVER SANDA DIA

**‘Al mijn
verontwaardiging
zit in dit boek’**

In december 2021 verscheen het boek *Sanda Dia*, over de ingenieursstudent die stierf na een uit de hand gelopen doop van studentenclub Reuzegom. Auteur is Pieter Huyberechts (36), misdaad-reporter voor *Het Nieuwsblad* en van meet af aan door de zaak gebeten.

SELMA FRANSSEN

Pieter Huyberechts: 'De dood van Sanda Dia riep vanaf het begin een grote persoonlijke en journalistieke verontwaardiging in mij op. Het herinnerde me er heel fel aan waarom ik journalist geworden ben. Vanaf het moment dat ik voor *Het Nieuwsblad* naar de begrafenis van Sanda Dia ging, voelde ik dat er iets niet klopte. Het woord Reuzegom viel geen enkele keer, alsof de studentenclub nooit deel had uitgemaakt van zijn leven. Ik heb zijn rouwkaartje daarna op mijn bureau gezet. Telkens als ik ernaar keek, kwamen er vragen boven. Dat kaartje was een journalistieke reflex om uit te zoeken wat hem was overkomen. Het was zo onlogisch dat zo'n gezonde kerel een studentendoop niet had overleefd. Ik kon niet begrijpen waarom een jongen als hij, die toch uit een heel ander milieu kwam, bij Reuzegom was gegaan. Ik raakte gefascineerd door Sanda Dia als persoon. Ik wilde weten wat er precies gebeurde tijdens de studentendoop en ben op zoek gegaan naar het strafdossier met de verhoren van de Reuzegommers, dat uiteraard niet openbaar was. Wat verklaarden zij zelf tegenover de politie over hoe Sanda was gestorven? Verschillende bronnen hebben me informatie verschaft en zo maakte ik in juli 2020 voor *Het Nieuwsblad* een eerste reconstructie. Daar is direct veel commotie over ontstaan, die op een gegeven moment uitliep in een heel gepolariseerd discours. Wanneer dat gebeurt, zie ik het als de taak van de journalistiek om ook op zoek te gaan naar nuance. Zo ontstond het idee voor een boek over wie Sanda Dia was en waarin ik het problematische verhaal van zijn overlijden volledig kon uitpluizen, los van alle polarisatie en wars van alle tegenstrijdige verklaringen.'

Waarom koos je ervoor om dat juist in boekvorm te doen?

'Ik heb van jongs af aan een fascinatie voor boekwinkels. In mijn thuisstad Brussel kan ik nooit langs Passa Porta passeren zonder er binnen te stappen. Hoewel ik het een fantastisch gevoel blijf vinden om mijn artikels in te dienen en ze de volgende dag al gedrukt in de krant te zien, is een boek extra bijzonder. Nadat de broer van Sanda Dia het boek voor het eerst in de winkels zag liggen, belde hij me en zei: *Iedereen die wil weten wie Sanda was, kan vanaf nu het boek openslaan. Een boek is voor de eeuwigheid.* Voor de familie is vooral dat heel belangrijk. Sanda zou peter zijn geworden van het kindje van zijn broer Seydou De Vel en schoonzus Marie Van Steenkiste. Het meisje werd een maand na zijn begrafenis geboren. Ze zal haar oom nooit kunnen ontmoeten, maar ooit zullen haar ouders het boek uit de kast nemen en sommige hoofdstukken aan haar kunnen voorlezen. Het was een hele uitdaging om Sanda te typeren in het boek, aangezien ook ik hem nooit heb kunnen ontmoeten. Ik hoor van de familie dat het geslaagd is, daar ben ik ontzettend blij mee.'

Hoe ging je bij de research te werk?

'Dit verhaal is niet gebaat bij sensatie, maar bij het kurkdroog en zo gedetailleerd opschrijven van de feiten. Veel feiten kende ik al omdat ik de zaak vanaf het begin volgde. Hoewel ik bij *Het Nieuwsblad* altijd veel ruimte kreeg om het verhaal deftig uit te spitten, is het een werk van veel langere adem om contact te leggen met de Reuzegommers, of om een afspraak te maken met de mama van Sanda Dia, die nog nooit in de media heeft gesproken. Mijn eerste stap was daarom het aanleggen van een lijst van mensen die direct of indirect met het verhaal te maken hadden, los van de aanwezigen bij de studentendoop. Dat leverde zestig namen op, die ik allemaal gecontacteerd heb. Ik sprak de vrouw die de begrafenisceremonie leidde, bijvoorbeeld. Dat gesprek leidde uiteindelijk maar tot vijf zinnen in het boek, maar ik wilde het echt grondig aanpakken. Eén ding stond vast: dit boek zou er nooit gekomen zijn zonder de medewerking van de familie. De ouders van Sanda zijn gescheiden, het gaat om een

bijzonder gevoelig thema en de familie is er sindsdien niet goed aan toe. Dat maakte het extra delicaat om hen te benaderen. Ik heb daarom vooral veel tijd gestoken in het opbouwen van die band.'

Daar kwam bij dat je de kant van de Reuzegommers moest belichten om het volledige verhaal te kunnen vertellen.

'Het was moeilijk om tegen de familie van Sanda Dia te zeggen dat de Reuzegommers als protagonisten in dit tragische verhaal

'Het was moeilijk om tegen de familie van Sanda Dia te zeggen dat ook de Reuzegommers recht hebben op hun waarheid in het boek'

recht hebben op hun waarheid in het boek. Luisteren naar alle kanten en die kritisch benaderen, is echter de kern van journalistiek. Ik had me enkel kunnen baseren op de verklaringen die de Reuzegommers aflegden in het strafonderzoek, maar die vertellen lang niet alles. Ik wilde weten wat hun gevoelens waren, hoe ze eruitzagen, hoe hun ouders reageerden, of de vrienden-groep uit elkaar gevallen was, hoe ze er drie jaar later tegenover staan, wat ze nu met hun leven doen...'

De Reuzegommers zaten waarschijnlijk niet te wachten op die vragen.

'Na de feiten hebben zij onmiddellijk de website van Reuzegom en hun persoonlijke sociale media offline gehaald. Buiten hun naasten wist aanvankelijk niemand wat er gebeurd was tijdens die tweedaagse doop in december 2018 en ze hoopten onder de radar te blijven. In mijn reconstructie voor *Het Nieuwsblad* heb ik hun namen niet genoemd, want ze zijn onschuldig tot

het tegendeel is bewezen in de rechtbank, maar na de publicatie is er online een heksenjacht begonnen. Hun namen en adressen zijn verspreid. Ze zijn bedreigd en beschimpt, hun ouders ook. Ze zaten dus niet bepaald te wachten op mijn telefoon.'

Hoe heb je hen toch overtuigd om met jou te spreken?

'Mijn regel is dat ik mensen twee keer vraag, daarna stopt het. Iedereen heeft het recht om medewerking te weigeren. Ik heb niemand onder druk gezet, maar uiteindelijk heb ik met geduld en goede argumenten drie Reuzegommers kunnen overtuigen dat het in hun voordeel is om anoniem te spreken. Eén van hen zei me: *Pieter, we hebben jou hartstochtelijk gehaat, maar eigenlijk val je nog wel mee nu ik je ontmoet (lacht)*. Ook voor mij was het anders dan verwacht. De drie Reuzegommers die de dialoog wilden aangaan, hadden schrik van mij. Eén van hen bibberde toen ik met hem op café ging. Ik besepte toen dat het ook jonge gasten zijn, die een enorme stommitieit begaan hebben.'

In recensies wordt de toon van het boek omschreven als genuanceerd en kalm. Hoe heb je die kalmte bewaard, terwijl je er zo dicht op zat?

'De details van de doop zijn ongelofelijk walgelijk – de eerste keer dat ik het las, heb ik er letterlijk twee dagen niet van gegeten. Mijn research was echter niet alleen ellende, ik heb ook mooie gesprekken gehad met familie en vrienden over wat voor een fijne gast Sanda was. Daardoor kon ik het verhaal op een gebalanceerde manier opschrijven. Bovendien kan ik middenin een heftige en chaotische gebeurtenis, zoals de aanslagen in 2016 of toen de zaak-De Pauw ontplofte, in zekere zin tot rust komen zodra ik aan mijn laptop zit. Veel journalisten zullen dat wel herkennen: plots, als de deadline nadert, kom je in een soort flow terecht. Een flow van opperste concentratie. Met dit boek werkte het ook zo.'

Het boek heet Sanda Dia, maar gaat over veel meer dan zijn leven en dood.

'Ik wilde een extra dimensie aan het verhaal

geven. Daarom heb ik bijvoorbeeld met sociologen gesproken om het mechanisme van groepsdruk beter te begrijpen. Dat niemand op tijd ingreep toen de studentendoop volledig uit de hand liep, komt volgens mij door een combinatie van factoren: de betrokkenen waren erg jong, ze dronken al dagenlang grote hoeveelheden alcohol, waren onderdeel van een strikte hiërarchie en hebben de impact van visolie onderschat... Maar bovenal ontbrak het aan een moreel kompas. Dat blijkt wel uit het feit dat toen Sanda in het ziekenhuis lag te vechten voor zijn leven, de andere studenten de doop verdergezet hebben.'

'Het e-book is gratis toegankelijk voor studenten. Het is al 4.300 keer gedownload'

'Daarnaast wilde ik breder gaan en laten zien dat dit geval niet op zichzelf staat. Het boek is uitgegeven door de Amsterdamse uitgever Das Mag, daarom heb ik logischerwijs de link gelegd met Nederland. Daar blijken bij de Groningse studentenvereniging Vindicat ook mensen overleden. In Engeland gebeurde het bij de Bullingdon Club, waar huidig premier Boris Johnson aan verbonden was. Niet lang geleden viel in Wallonië opnieuw een dode. Ik vrees dat het niet voor het laatst zal zijn.'

Is dat waarom je het boek gratis aanbiedt aan studenten?

'Ik zou graag willen dat elke student het boek leest en een bewuste afweging maakt om wel of niet mee te doen aan studentendopen. Het fijne aan uitgever Das Mag is dat ze meer willen doen dan boeken verkopen, ze willen een maatschappelijke rol vervullen. Een deel van de winst gaat naar de familie van Sanda Dia en we maakten het e-book gratis toegankelijk voor wie een studentenmailadres heeft. 4.300 studenten hebben

het gedownload, dat is veel meer dan ik verwacht had. Dit verhaal maakt duidelijk veel los bij jonge mensen. Dat merk ik ook aan mijn inbox de laatste weken.'

Het proces tegen de Reuzegommers loopt nog, waarom heb je besloten het boek nu al te publiceren?

'Aanvankelijk wilde ik wachten tot na het proces, maar in overleg met uitgever Das Mag en de familie van Sanda is besloten om het boek in december 2021 uit te brengen, toen het drie jaar geleden was dat Sanda stierf. Het was een gepast moment om het verhaal over zijn leven te publiceren. En het kon ook: het onderzoek naar de feiten is afgerond. Het is bovendien moeilijk te voorspellen hoe lang het strafproces nog zal aanslepen.'

Heeft het schrijven van dit boek je kijk op het vak veranderd?

'De familieleden van Sanda Dia hebben geen enkele profileringsdrang, maar ze worden gevraagd voor documentaires, een film, tv-uitzendingen... Er komt heel veel op hen af, ook vanuit de media. Door het intensieve contact dat we hadden, heb ik pas echt beseft hoe groot de mentale en fysieke schade is bij de mensen die naar een strafproces moeten komen. Zij zijn dagenlang niet goed van de confrontatie met de verdachten en de camera's. Vader Dia is recent zes weken naar Senegal gegaan, omdat de druk hem te veel werd. Die nasleep krijg je als journalist niet altijd mee; ik ben daarvan geschrokken. De echte drama's spelen zich achter de gordijnen af.'

Je bent al meer dan 10 jaar misdaadjournalist. Welke ontwikkelingen zijn je opgevallen in die periode?

'De tijd dat journalisten bij onderzoeksrechtters op kantoor konden binnenstappen en dat er elke middag iets gedronken werd met speurders, is al lang voorbij. De communicatie vanuit parketten verloopt nu efficiënter en meer gestroomlijnd. Dat neemt niet weg dat het nog altijd extreem belangrijk is om een koffie met mensen te gaan drinken, te zorgen dat ze je vertrouwen en je zaken vertellen wat ze anderen niet vertellen. De opkomst van digitale journalistiek maakt ook dat alles

© Dieter Telemans

sneller kan en moet. Dat gaat soms ten koste van kwaliteit, maar het levert ook nieuwe manieren op om journalistiek te verspreiden. Samen met collega's Cedric Lagast en Marc Klifman maak ik bijvoorbeeld de podcast *De Stemmen van Assisen*. Ik vind podcast een heel fijn bijkomend medium om meer nuance in te brengen en de dingen uit te leggen. Ik besef dat ik dat vroeger thuis als jonge gast ook al deed: radiootje spelen.'

Hoe schakel je af van je werk?

'Het leuke én niet leuke aan deze job is dat het niet afgebakend is. We hebben als journalisten eigenlijk geen uren. We zijn veel op pad, leren veel mensen kennen, staan middenin in de wereld... dat is fantastisch. Dat maakt het ook moeilijk om je werk los te laten. De chaos van elke dag helpt daar wel bij: ik heb een baby

van een jaar en drie maanden en een zoon van vijf. Zij zijn belangrijker dan de job en zetten me met mijn voeten op de grond. Maar het blijft een puzzel: ik wil de beste journalist, de beste papa, de beste kok en de snelste marathonloper zijn.'

Je bent getouwd met Kim Van de Perre, Chef Weekend van *De Morgen*. Spreken jullie thuis ooit over iets anders dan journalistiek?

'Ik ben verliefd op haar geworden toen we allebei journalistiek studeerden aan Lessius, omdat ze naast onwaarschijnlijk knap ook een soort passie voor de stiel uitstraalde. Toch houden we werk en privé gescheiden: we praten niet over wie we gaan interviewen of waar we over schrijven. Ze is nu aan het werk, maar ik weet oprecht niet wat ze aan het doen is (*lacht*). Dat werkt prima voor ons, al is het soms ingewikkeld.

Ten tijde van de Kasteelmoord was het bijvoorbeeld zo dat ik op een gegeven moment de naam van de schutter kende. Zij was daar ook naar op zoek, maar had geen toegang tot de bronnen die ik had en ik kon het haar niet vertellen. De volgende dag verscheen het verhaal van de schutter waar het gerecht al jaren naar zocht in *Het Nieuwsblad*, *De Standaard* en de *Gazet van Antwerpen*, maar niet in *De Morgen* en *Het Laatste Nieuws*. Dat was een ambetante situatie (*lacht*). Gelukkig komt zo iets zelden voor. Het fijne aan een journalistenkoppel zijn, is dat we veel begrip hebben voor elkaars werkritme. Als er breaking news is of een van ons een grote deadline heeft, dan laten we alles vallen en vooral: laten we elkaar gerust.'

'Het fijne aan een journalistenkoppel zijn, is dat we veel begrip hebben voor elkaars werkritme'

Hoe vond je naast jouw werk voor *Het Nieuwsblad* tijd om je boek te schrijven?

'Ik kreeg veel steun van mijn krant en kon tijdelijk halftijds werken. Ondertussen waren we ons huis aan het verbouwen, dus ik heb heel wat eenzame halve nachten aan mijn laptop gezeten, met een rustig muziekje en een glas wijn. Het heeft veel tijd en moeite gekost, maar ik ben blij dat ik nu Passa Porta kan binnenstappen en dat het er ligt. Al mijn verontwaardiging als mens en als journalist zit in dit boek. Als dit verhaal niet terdege onderzocht was, waren alle Reuzegommers geruisloos afgestudeerd, zonder echte tuchtstraf en hadden ze intussen hoge maatschappelijke functies, daar ben ik van overtuigd. Als met dit boek het debat gevoerd wordt over superioriteitsdenken dat heerst bij zulke studentenclubs én dopen tout court tegen het licht worden gehouden, dan is mijn missie geslaagd. Als journalisten moeten we af en toe echt onze nek uitsteken en ons vastbijten in een zaak die niet meteen snel nieuws oplevert.'

De Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) reageert op (de mediakritiek op) de coronaberichtgeving.

De coronaberichtgeving van de Vlaamse nieuwsmedia maakt, niet voor de eerste keer, het voorwerp uit van mediakritiek, die soms heel hevig is. Zopas nog hekelde het zogenaamde *Wintermanifest* de vermeend slechte kwaliteit van de coronaverslaggeving, die te medisch-virologisch gefocust en te regeringsvriendelijk zou zijn.¹

Bijzonder verontrustend is dat deze kritiek al eens overgaat in regelrechte agressie tegenover journalisten, van zowel verbale als fysieke aard.

Almaar meer zijn journalisten die manifestaties tegen het coronabeleid verslaan een expliciet doelwit van geweldplegers, met fysieke letsels tot gevolg. Dat leidt er zelfs toe dat journalisten niet langer coronabetogingen willen verslaan of niet langer bereid zijn hun coronaverslaggeving nominatim te ondertekenen.²

Naar aanleiding van een en ander wenst de VVJ een en ander te verduidelijken.

ONZE REPLICK

HET CORONA-NIEUWS ONDER VUUR

1 Vaak is de kritiek gericht aan *de media*. Die worden dan collectief weggezet als bijvoorbeeld 'regimepers'.

De VVJ wil voor zoveel als nodig beklemtonen dat 'de media' - althans als het aankomt op de inhoud van hun communicatie - als concept eigenlijk niet bestaan. Zelfs beperkt tot de zogenaamde MSM (mainstreammedia) kan men niet spreken van een monolithisch geheel dat eenzelfde marsrichting zou kennen. Daarvoor is de diversiteit in de mediasector veel te groot. Deze grote inhoudelijke diversiteit van de Vlaamse en bij uitbreiding Belgische nieuwsmedia impliceert dat veralgemeningen over de communicatie van 'de media' elke grond missen. Behalve individuele burgers en middenveldorganisaties hebben ook overheden en academici hier een verantwoordelijkheid op te nemen.

2 Het *Wintermanifest voor een duurzaam pandemiebeleid* van 30 december 2021 geeft de indruk niet in de valkuil van een veralgemening te vallen, want 'bepaalde journalisten en media' verdienen wel degelijk lof voor hun aanpak van de coronacrisis. Niettemin vervallen de ondertekenaars toch weer in een blinde generalisering wanneer ze stellen dat de media 'in het algemeen' onvoldoende hun werk hebben gedaan.

De VVJ betreurt deze gratuite stelling, die nergens feitelijk wordt gestaafd.

De VVJ stelt ook vast dat deze kritiek - in tegenstelling tot de kritiek op andere actoren elders in het manifest - op geen enkele manier wetenschappelijk wordt onderbouwd. In het licht van de academische kwalificaties van de ondertekenaars komt dat extra vreemd voor.

3 Voor gefundeerde mediakritiek op de coronaberichtgeving van de voorbije twee jaar blijft het wachten op ernstig communicatiewetenschappelijk onderzoek.

Het klopt dat vorsers van de Universiteit Antwerpen in april 2021 erop wezen dat specifiek de 19 uur-journaals van VRT-Een en VTM een sterk afwijkend beeld vertoonden van de berichtgeving in de vorige 17 jaar. Ze stelden vast dat corona

de berichtgeving in 2020 domineerde, dat de medisch-virologische invalshoek primeerde en dat de politieke oppositie minder aan bod kwam - wat de vorsers zelfs tot een vergelijking met 'Russische en Chinese toestanden' verleide.³

Niettemin zijn de beperkingen van dit onderzoek duidelijk, zowel wat de bekeken berichtgeving als de tijdsperiode betreft. Bovendien zijn ook de conclusies inherent aan het eigenlijke onderzoek hoogst betwistbaar (zie hierna). Overigens staan de vaststellingen ook haaks op een ander recent onderzoek van de Universiteit Antwerpen, dat aangeeft dat de protestberichtgeving in de Vlaamse nieuwsmedia de voorbije twee decennia juist is toegenomen. In de periode 2003-2021 verdubbelden VRT-Een en VTM in hun 19 uur-journaals zowat hun aandacht voor protestacties.⁴

4 Een belangrijke toetssteen voor het goed functioneren van nieuwsmedia is het publiek, ook al mag dat zeker niet de enige toetssteen zijn.

Op dat vlak kunnen de Vlaamse/Belgische nieuwsmedia enkel goede rapporten voorleggen. De verkoopcijfers van de kranten gingen erop vooruit, met name in de vorm van extra digitale abonnementen. (Overigens heeft dit, ondanks de fel gekrompen advertentie-inkomsten, de mediasector door de coronacrisis gesleurd.) Merkelijk meer mensen gingen ook weer lineair tv-kijken.⁵

Ook de vertrouwensindexen gingen wat de media betreft de hoogte in.⁶

5 De VVJ staat voor een journalistiek die maximaal vrij is maar tevens verantwoordelijkheid opneemt, bij voorkeur in de vorm van zelfregulering. In die context mogen journalisten niet blind zijn voor mediakritiek - ook al heeft die in het kader van de coronacrisis dan nog een veeleer ijel en onbestemd karakter, en mist ze feitelijkheid, laat staan wetenschappelijkheid (zie hoger sub 2).

Hoe dan ook valt van meet af aan op hoe divers de mediakritiek op de coronaberichtgeving is. Sommigen vinden haar 'te positief' en 'te weinig kritisch',

anderen dan weer noemen ze juist 'te kritisch en te negatief'.

Opmerkelijk genoeg varieert de kritiek ook met de tijd: ze lijkt wel seizoensgebonden. In perioden van acute coronadringing (met veel besmettingen, zieken en doden) overweegt de kritiek dat de media 'te kritisch' zijn. Vertonen de grafieken een neerwaartse kentering, dan dringt zich meer en meer de kritiek op dat de media juist 'te weinig kritisch zijn'.

In dat verband kan ook worden opgemerkt dat het *Wintermanifest*, met zijn kritiek op virologen, regering en media, er is gekomen in een periode van relatieve rust in de coronasaga, toen meer en meer bleek dat met de Omikronvariant - weliswaar besmettelijker maar minder schadelijk - het einde van de pandemie wel eens in zicht kon zijn.

6 Bij een nadere ontleding van de mediakritiek op de coronaberichtgeving, kan men om te beginnen niet om de kritiek heen dat de berichtgeving in kwestie 'te dominant' zou zijn geweest en ander nieuws zou hebben weggedrukt.

Dat blijft toch een eigenaardige these in een tijdvak dat wereldwijd samenlevingen in opperste staat van alertheid gingen om overleefd te blijven. De daarmee gepaard gaande lockdowns legden die samenlevingen bovendien ook letterlijk plat, wat betekende dat er gewoonweg nauwelijks of geen andere gebeurtenissen (in de sociale, culturele of sportieve sfeer, zelfs in de politieke en gerechtelijke context) overbleven om te rapporteren.

De vraag mag worden gesteld of 'de nieuwsmedia' - als we onszelf dan een veralgemening mogen veroorloven - juist geen pluim verdienen voor de veelomvattende en continue informatiestroom over corona.

7 De media worden verder verweten - parallel met de politiek - te veel te hebben gefocust op het medische, en meer bepaald virologische perspectief van de epidemie.

Daartegenover staat dat zeker in het begin, en nog geruime tijd nadien, dat perspectief wel degelijk het enige dominante in de samenleving was.

Voor zover en naarmate zich andere perspectieven opdrongen, hebben nieuwsmedia daar bovendien gepaste aandacht aan besteed. In alle kranten, omroepen en nieuwssites kwamen naast virologen en biostatistici ook economen, psychologen en sociologen aan bod, net zoals exponenten van de handel en horeca en vertegenwoordigers van de cultuur- en sportsector. Dat zorgde wel degelijk - zoals elke neutrale waarnemer kan vaststellen - voor een gevarieerd en multidisciplinair beeld van de maatschappelijke realiteit onder corona.

8 Op het politieke niveau is er nog de kritiek dat de media zich te regeringsgezind hebben opgesteld, en te weinig ruimte gaven aan stemmen uit de politieke oppositie.

Hier dient eraan herinnerd te worden dat gedurende belangrijke episodes van de coronasaga er gewoon nauwelijks of geen politieke oppositiestemmen waren.

Voor zover en van zodra die wel opdoken, werd er ook ruimschoots aandacht aan besteed. Voor iedereen die op een ernstige wijze de coronaberichtgeving in de Vlaamse nieuwsmedia bekijkt, liggen de voorbeelden voor het rapen.

9 Zoals hoger aangestipt sub 1, kunnen de Vlaamse of Belgische nieuwsmedia niet worden voorgesteld als een monolithisch blok. De wijze waarop redacties de coronapandemie hebben aangepakt, zal dan ook onvermijdelijk variëren in omvang, invalshoeken en inhoud.

De VVJ beklemtoont het immense belang van de redactionele vrijheid ter zake. Enkel door onafhankelijke redacties deze vrijheid van berichtgeving te gunnen, kunnen diversiteit en pluralisme worden

waargemaakt en is er sprake van echte democratie.

De VVJ verwerpt in dat verband stellig het eigenaardige voorstel in het *Wintermanifest* om media te verzoeken 'samenvattingen van de adviezen (van het Adviescomité voor de besluitvorming bij pandemieën) integraal en verbatim te publiceren'. Die suggestie alleen al staat overigens haaks op de eigen mediakritiek dat de media te volgzzaam zouden zijn ten aanzien van autoriteiten.

10 Op basis van voorgaande vaststellingen, en de ondertekenaars van het *Wintermanifest* parafraserend, besluit de VVJ dat de Vlaams/Belgische nieuwsmedia in het algemeen goed tot zeer goed werk hebben geleverd - en nog altijd leveren - in de context van de coronacrisis.

Dat sluit - opnieuw het *Wintermanifest* parafraserend - 'bepaalde' tekortkomingen of uitschuivers niet uit. Ook voor redacties was de coronasaga tot dusver een lastige zoektocht naar 'de waarheid', met grote onzekerheden en veel vallen en opstaan.

Hoe dan ook houdt de Vlaamse nieuwsmediasector te allen prijze vast aan haar sectorale beroepsethiek. De VVJ herinnert daarbij aan de deontologische Code, die de Vlaamse journalisten en uitgeverij aan een reeks beroepsregels bindt.⁷ Tekortkomingen hieraan kunnen steeds bij de Raad voor de Journalistiek (www.rvdj.be) worden aangekaart.

het VVJ-bestuur

Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ),
28 januari 2022
info@journalist.be

1 <https://open-debat-ouvert.be/nl/wintermanifest-manifestedhiver/>

2 <https://journalist.be/2019/03/vvj-richt-meldpunt-in-voor-agressie-tegen-journalisten>

3 <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2021/04/Nieuwsmonitor-30.pdf>

4 <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2021/12/Nieuwsmonitor-31.pdf>

5 <https://www.imec.be/sites/default/files/inline-files/DIGIMETER2020.pdf>

6 <https://www.nieuwsgebruik.be/opinie-analyse/de-impact-van-covid-19-op-het-vertrouwen-in-nieuws>

7 <https://www.rvdj.be/journalistieke-code>

Humbug

- 4 nummers per jaar
- €12 per nummer, €40 voor een jaarabonnement
- Oplage: 1.000
- Sinds oktober 2021
- 4 vaste redactieleden + 20-tal freelance redacteuren en illustratoren
- www.humbugmag.be

‘Humbug’ wil ons filmgeheugen fris houden

We stellen het met verbazing maar tegelijk met genoeg vast: de cultuurjournalistiek leeft. Voor ons ligt het tweede nummer van het nieuwe filmmagazine *Humbug*, het geesteskind van Ruben Aerts (*De Standaard*) en Johannes De Breuker (*Rekto: Verso, Knack Focus*). Fien Meyndonckx en Emma Geets vervolledigen de kernredactie van het driemaandelijks magazine.

Ruben Aerts: ‘*Humbug* kreeg vorm tijdens de eerste coronagolf. De bioscopen waren dicht en we hadden niet zoveel om handen. Toen Johannes me vroeg of ik iets zag in een nieuw filmtijdschrift, heb ik er meteen mee de schouders ondergezet. In de reguliere media is de aandacht voor film namelijk beperkt, terwijl het aanbod gigantisch is, ook al door de opkomst van streamingplatformen. Met het tijdschrift willen we ook het filmgeheugen wakker houden. Een film die een half jaar geleden uitkwam, is nu al vergeten, en films van decennia oud vind je niet zomaar meer terug, laat staan dat er nog over geschreven wordt. Wij vinden het belangrijk dat we ook aan die films aandacht besteden: waarom was die film destijds zo belangrijk en waarom is ze een klassieker geworden?’

Elk nummer van *Humbug* heeft een thema of centrale insteek, aangevuld met terugkerende rubrieken. Het eerste nummer is opgehangen aan de vraag of het machotijdschrift ten einde is, het tweede nummer focust op de stad als decor en onderwerp van films.

‘We zijn geen snobs, we willen niet op een elitaire manier over cinema schrijven’

‘Op onze website vind je vaker losse besprekingen van recente films, niet te lang, zodat mensen ze desnoods op hun gsm kunnen lezen. Op papier gaan we voor meer beschouwende stukken, die wel toegankelijk blijven. We willen niet op een elitaire manier over cinema schrijven, we zijn geen snobs die oordelen over smaken.’

Humbug greep vorig jaar naast een opstartsubsidie van het Vlaamse Audiovisueel Fonds. Die ging naar *Fantômas* (ex-Film-

magie), dat eind vorig jaar dan wel ineens te horen kreeg dat er geen verdere steun inzat. Aerts: ‘De kernredactie doet tot op heden alles vrijwillig. Het eerste nummer is mogelijk gemaakt doordat quasi alle redacteuren en illustratoren gratis hebben gewerkt. Voor het tweede nummer hebben we hen wel kunnen vergoeden.’

Humbug wil verder gaan dan alleen een website en magazine: ‘We hopen dat we dit jaar, in samenwerking met kleinere filmhuizen, sporadisch vertoningen kunnen organiseren van soms vergeten klassiekers – uiteindelijk kan je die het best op het grote witte doek gaan bekijken. Zo willen we discussies op gang brengen en uiteraard ook onze naam bekendheid verhogen.’ (PDL)

WAT BETEKENT ‘HUMBUG’?

Aerts: ‘Een eeuw terug verwees ‘humbugging’ naar een schimmenspel in donkere kermistinten. Die eerste filmvertoningen, dat was pure magie. Vandaag is ‘humbug’ niets meer of minder dan ‘kletspraat’. Samengevat: *Humbug* zoekt naar de magie van elke film, het verkoopt geen onzin.’

DOSSIER THUISWERK

En toen bleven we in ons kot

De coronapandemie dwong ons tot een experiment op grote schaal: thuiswerk. Voor veel journalisten niets nieuws, voor andere redactiemedewerkers een uitdaging. Eindredacteurs, nieuwsmanagers, regisseurs en vormgevers behielpen zich met extra schermen, Whatsappgroepen en de zoveelste videocall in een soms provisorisch thuishkantoor. Na twee jaar weten we: thuiswerk wordt een blijver, en hybride is het nieuwe normaal. Ook de redactie heeft daarin zijn plaats, want niets zo inspirerend als een babbel aan de koffieautomaat.

Corona mag dan op de terugweg zijn, onze werkvormen zijn de voorbije twee jaar blijvend veranderd. Een hybride combinatie van kantoor- en telewerk is het nieuwe normaal. Hoe gaan journalisten en werkgevers daarmee om?

GEERT VAN LIERDE & POL DELTOUR

Hybride is het nieuwe normaal

Nu was hybride werken voor geen enkele nieuwsredactie echt nieuw. Al lang voor corona wisselden journalisten kantoorwerk af met thuis- en andere vormen van telewerk. Alle Vlaamse mediahuizen beschikten al geruime tijd over heel wat infrastructuur die telewerk mogelijk maakt. Overleg vond ook eerder al plaats via Whatsapp of videoconferenties. Contacten met reporters ter plaatse of buitenlandcorrespondenten verliepen al veel vroeger online. En parallel daarmee sloten onder meer Mediahuis en DPG Media al ettelijke jaren geleden met hun personeel regelingen af voor thuiswerk, telewerk of flexwerk.

Corona heeft wel voor een intensivering van al die fenomenen gezorgd. Dat sproot bij aanvang vooral voort uit de regeringsmaatregelen, die thuiswerk in ruime mate verplichtten of minstens aanraadden. Alle mediahuizen die we contacteerden – VRT, Mediahuis, DPG Media, Roularta en Belga – geven aan dat dit het eerste richtsnoer was voor de organisatie van het werk. Als het Overlegcomité besliste tot een verhouding van 4 dagen thuiswerk en maximaal 1 dag naar kantoor, was dat dus de eerste norm die men voor ogen hield. In de praktijk viel de bezettingsgraad op de redacties daardoor terug tot pakweg 20 à 25 procent van de normale bezetting voor corona.

HARDER GEWERKT?

Uiteraard is telewerk niet voor elke journalist weggelegd. Van sleutelfiguren zoals hoofdredacteuren, redactiechefs of nieuwsmanagers, producers en regisseurs werd en wordt wel degelijk een grotere fysieke aanwezigheid vereist. Bovendien blijft nieuws verslaan een bij uitstek collectief proces, waarvoor goede communicatie van vitaal belang is. Zeker wanneer er *breaking news* is, moeten overleg en besluitvorming snel en helder verlopen, en in een fysieke werkomgeving maakt dat nog altijd meer kans dan online, waar bovendien de techniek al eens hapert. Maar ook los daarvan merken redacties dat brainstormsessies en ander creatief werk het nog altijd beter doen wanneer collega's elkaar recht in de ogen kijken dan wanneer schermen en kabels hen scheiden.

Wordt van redactieverantwortelijken en eindredacteuren een grotere fysieke aanwezigheid op de redactie verwacht, dan krijgen terreinjournalisten meer vrijheid. Voor interviews wordt niet steevast verwacht dat ze ter plekke gaan, telefonisch of online is ook oké. Na een reportage terug naar de redactie om ze uit te tikken? Hoeft niet meer per se, thuis kan even goed. Veel journalisten merken daar de grote winst van het nieuwe werken: tijdrovende woon-werkverplaatsingen worden uitgespaard. Overigens blijkt dat

thuiswerk voor menigeen gewoon ook efficiënter te zijn. Niet iedereen zal het luidop erkennen, maar de getuigenissen zijn vrij gelijklopend: tijdens corona werkten journalisten doorgaans meer en harder dan voordien.

NIEUWE CAO'S

Heeft het nieuwe hybride werken ook tot nieuwe sociale afspraken geleid? Bij de VRT waren zoals gezegd de richtlijnen van het Overlegcomité richtinggevend, maar dat stond specifieke regelingen voor bepaalde categorieën van journalisten niet in de weg. In een cao werd thuiswerkers vorig jaar een maandelijks tegemoetkoming van 40 euro toegekend, bedrag dat straks in mei wordt verdubbeld. Collega's die op kantoor worden verwacht, krijgen

overigens een gelijklopende vergoeding. VRT-medewerkers krijgen bovendien een maandelijkse vergoeding van 50 euro voor 'internet-privé', een laptop en een driemaandelijkse toelage van 500 euro voor de aankoop van een mobiele telefoon. Over de terbeschikkingstelling van een hoofdtelefoon, een tweede scherm en een ergonomische bureaustoel aan thuiswerkers wordt momenteel onderhandeld door directie en vakbonden.

Mediahuis beschikt al sinds 2015 over een cao met betrekking tot thuiswerk, en eind vorig jaar werd die geactualiseerd. Doel van de nieuwe cao *Hybride werken* is het vinden van de nodige evenwichten tussen werk op afstand en werk op kantoor, tussen werk en privé, en tussen flexibiliteit voor het personeel en cohesie

op de arbeidsvloer. Werknemers kunnen nu tot 60 procent van hun arbeidstijd thuiswerken, zij het dat er voor de redacties afwijkende regelingen mogelijk zijn, afhankelijk van de titel, redactieafdeling en interne organisatie. Daarbij blijft de actualiteit een bepalend element. Hoe dan ook hebben behalve de syndicale delegatie de redactieraden hier een vinger in de pap. De Mediahuis-cao vermeldt verder een thuiswerkvergoeding van 5 euro per dag bij een volledige dag thuiswerk.

Late shifts zouden voortaan makkelijker van thuis uit kunnen, zodat nachtelijke verplaatsingen worden vermeden

Ook **DPG Media** heeft al sinds 2016 een arbeidsreglement over telewerk – al heet het daar flexwerken. Tijdens de coronacrisis is het bedrijf overgeschakeld van 1 naar 2 dagen flexwerk per week, althans in principe. DPG Media hanteert daarbij de filosofie van 'activity-based working', waarbij elke redactie afzonderlijk afspraken maakt over de organisatie van het flexwerk. De nieuwe arbeidscultuur weerspiegelt zich ook goed in de nieuwe gebouwen van DPG Media in Antwerpen en Vilvoorde, waar meer ontmoetingsplaatsen en vergaderzalen zijn te vinden dan individuele bureaus.

Bij **Belga** kijkt men nog even de kat uit de boom. De nieuwe hybride realiteit wordt eerst nog geëvalueerd, om straks mogelijk uit te monden in een 50/50-verhouding tussen kantoor- en thuiswerk. Eén of twee dagen telewerken per week lijken niet uitgesloten. Daarbij wordt weliswaar ook gekeken naar de specifieke functies. Zo zouden extreem late shifts en permanenties makkelijker van huis uit kunnen, waardoor nachtelijke woon-werkverplaatsingen worden vermeden.

RECHT OP DECONNECTIE

Blijft de belangrijke vraag hoe de media-bedrijven omgaan met de toenemende vermenging van werk en privé, die in de nieuwe arbeidscontext een nog grotere uitdaging vormt dan ze voor journalisten al was. 'De nieuwe realiteit heeft de grens tussen werken en privé nog meer vervaagd, en ze was in ons journalistieke vak al zo dun,' zegt ons een journalist.

Mediahuis peilde intussen al enkele keren naar het mentaal welbevinden van haar medewerkers: de manier waarop zij het continu thuiswerken ervoeren, de problemen waarmee ze werden geconfronteerd, de nadelen en de voordelen. Leidinggevendengingen vervolgens met die informatie aan de slag. De Academie – het interne opleidingscentrum van Mediahuis – organiseerde opleidingen om medewerkers te helpen het juiste evenwicht te vinden. Die gingen over hoe disconnecteren, time management, efficiënt online vergaderen, een ergonomisch thuishkantoor tot tips rond bewegen, gezonde voeding en goede nachtrust.

In de nieuwe Mediahuis-cao is het recht op disconnectie trouwens met zoveel woorden opgenomen. Weliswaar regelt een andere cao uit 2014 de glijdende werktijden in het bedrijf, die ook bij afstandswerk een minimale bereikbaarheid vereisen. Niettemin heeft de werknemer het recht, en dit zeker buiten deze tijdstippen, 'te disconnecteren', wat betekent dat onder meer laptop en telefoon uit mogen worden gezet.

Parallel daarmee zal elke werknemer er zelf op letten dat 'het op afstand werken niet leidt tot het teveel met werk gerelateerde zaken bezig zijn.'

Ook bij **DPG Media** werden de medewerkers sinds de eerste lockdown van voorjaar 2020 regelmatig gepolst naar hun werksituatie. En ook daar lag de focus op een zo efficiënt en tegelijk zo aangenaam mogelijke organisatie van het flexwerk. Zo ontwikkelde DPG Media nieuwe online tools, organiseerde het online events en werkte het een groepsvoordeel uit voor de aankoop van bureaumateriaal. Daar bovenop kwamen enkele kleinere attenties, zoals een kerst- en nieuwjaarspakket.

‘Er ontstaan minder spontane ideeën’

Bart Casteleyn,
hoofdredacteur *De Krant van West-Vlaanderen*

‘Zeker in een coördinerende functie is thuiswerken niet evident. Voor de kleinste kleinigheid moet je vaak verschillende mensen bellen, die ondertussen ook al met elkaar aan het bellen zijn. Op de redactie heb je aan een half woord genoeg, of hoor je andere mensen overleggen, waardoor je ook direct mee bent. Een ander nadeel is dat er minder spontane ideeën ontstaan: aan de koffiemachine bijvoorbeeld, maar gewoon ook door een dag ‘live’ samen te zijn. Aangezien elke groep (eindredactie, reporters, enz...) zijn eigen kantoordag heeft, dreig je ook wat van elkaar te vervreemden. Ik probeer dat tegen te gaan door elke vrijdag een mail te sturen aan de hele redactie, waarin ik op luchtige wijze een update geef van waar iedereen mee bezig is.’

‘Op persoonlijk vlak heeft thuiswerken onmiskenbaar zijn voordelen. De tijd die ik vroeger in de auto doorbracht, ga ik nu wandelen, en doe ik net zo goed mijn telefoontjes. Het heeft mij dus naar een zondere levensstijl geleid.’ (PDL)

‘Het maakt de job haalbaarder’

Evy Van Eylen, eindredactrice *HLN*

‘De job van eindredacteur is met zijn late uren niet altijd simpel te combineren met een gezinsleven. Wat dat betreft, is de opkomst van thuiswerk een enorm pluspunt. Je kan na school je kinderen nog snel even zien of samen iets eten. Het maakt de combinatie werk/privé haalbaarder en je wint veel tijd en slaap – je moet na middernacht niet nog drie kwartier naar huis rijden. Het is natuurlijk minder ideaal om van thuis uit met een klein team hecht samen te werken, zoals op een eindredactie. Snel bij een collega een titel aftoetsen, overleggen met een lay-outer of bij een journalist de inhoud van een artikel checken – het is soms een gedoe met Slack, WhatsApp, mails, telefoon... Ook redactievergaderingen via Zoom zijn beperkend: door de digitale barrière kom je minder makkelijk spontaan tussenbeide voor een opmerking of ideetje.’ (PDL)

Hoe ziet jouw thuisbureau eruit?, vroegen we aan een 30-tal journalisten. Op de inzendingen zijn vooral beeldschermen én katten te zien.

‘Ik werd journalist in een virtuele wereld’

Katrien Vanderschoot,
journaliste buitenlandredactie VRT NWS

‘De pandemie begon als een uitdaging in creativiteit en zelfredzaamheid. Ik hield van de rustige diensten zonder filestress. Ik kon met Whatsapp en Zoom klank en beeld vergaren vanuit de diepste uithoeken van Afrika. Maar gaandeweg werd ik journalist in een virtuele wereld. Vervreemd van collega’s en vooral van de échte mensen en hun verhalen. De weinige reportages die ik kon maken op het terrein waren een verademing. Ik ben nooit moedeloos geweest en vond buiten mijn werk nog voldoende meerwaarde. Maar hopelijk kan ik snel opnieuw met mijn micro naar buiten om te kijken, te luisteren en te ontmoeten.’ (CM)

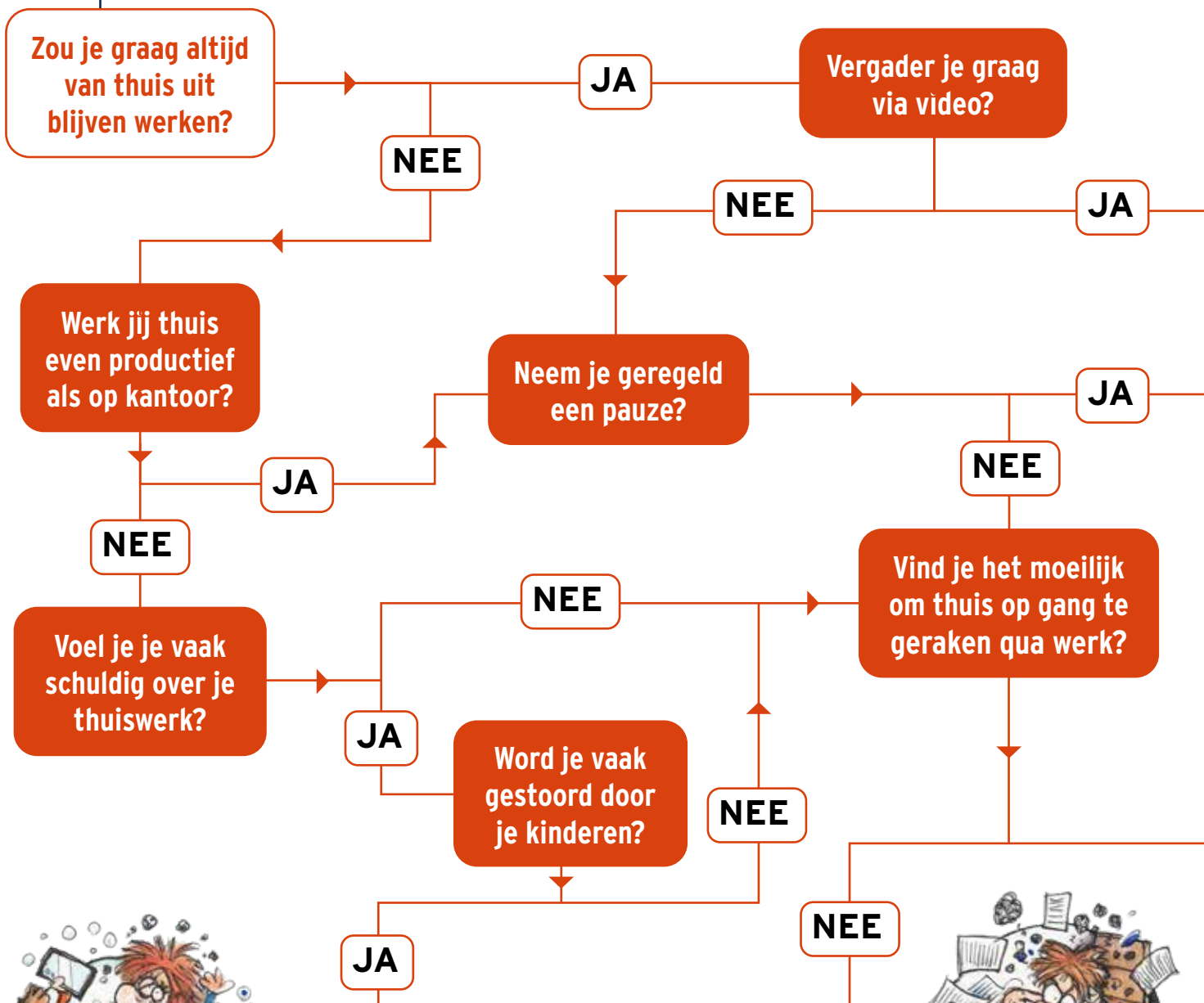
‘Eén dag op kantoor volstaat’

Sam Ooghe, journalist *Humo*

‘De voorbije 22 maanden ben ik welgeteld 10 keer op kantoor geweest, de rest regelde ik van thuis uit of was ik in de weer voor een interview. Thuiswerk matcht met mijn ritme: het laat me toe volop te presteren tijdens mijn piekuren en de daluren te benutten voor persoonlijke *to do's*. Het klassieke *nine to five* is niks voor mij, dat weet ik al van in mijn studententijd. Mijn favoriete scenario om post-corona 1 dag naar kantoor te gaan en de rest thuis ligt trouwens niet zo ver af van het pre-coronatieperk, dat ook al 2 tot 3 thuiswerkdagen toeliet. Eén dag is perfect om bij te praten en te overleggen met de collega’s.’ (CM)

Welk type thuiswerker

De overwerkte ouder

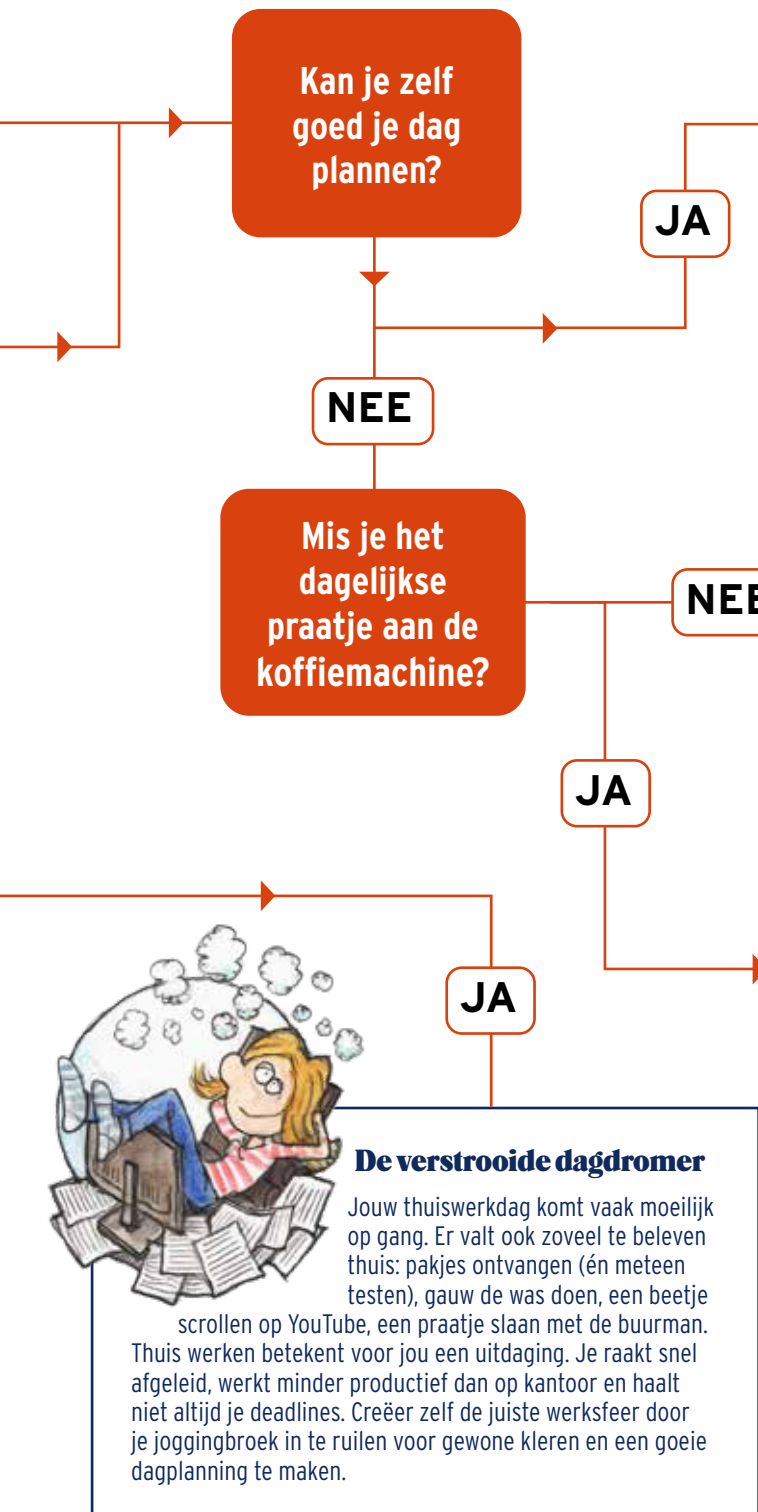
Jij hebt veel bordjes om in de lucht te houden: kinderen entertainen, huiswerk helpen maken, eten klaarzetten en ondertussen videocalls volgen en je werk proberen te doen. Daar komen al eens scherven van. Je hebt het gevoel dat je 2 fulltime jobs moet combineren en schommelt tussen schuldgevoel en uitputting. Weer wat meer op kantoor mogen werken is voor jou een zalig vooruitzicht.

De enthousiaste workaholic

Jij wil thuis minstens 8 uren per dag gewerkt hebben en weet ook dan nog van geen ophouden. Werk en privé lopen gemakkelijk door elkaar. Je neemt weinig tot geen pauzes en luncht het liefst achter je computer. Je wil op elk moment bereikbaar zijn voor je baas, zodat die niet denkt dat je te weinig werkt. Zelfs wanneer de werkdag erop zit, blijf je doorgaan om je extra te bewijzen. Een aparte werkplek thuis kan jou helpen om toch op tijd af te ronden.

ben jij?

De autonome vrije vogel

Thuiswerk is vrijheid. Geen baas die over je schouder loert, of jouw planning bepaalt. Jij werkt thuis productief en kan werk en privé gemakkelijk scheiden. Onverwacht je loopschoenen aantrekken, werken op je terras of voor de haard, 's middags uitgebreid koken: jij regelt je werkdag er wel naar en begint gewoon wat vroeger of werkt wat langer door. Kon je op kantoor ook maar zo flexibel zijn. Voor jou mag thuiswerk vaste prik worden.

De contente kluisenaar

Thuiswerk? Laat maar komen! Jij hebt geen behoefte aan small talk met collega's en voelt je opgelucht nu er veel sociale verplichtingen wegvallen. Videocalls laat je liever aan je neus voorbijgaan, want alles kan toch perfect via mail? Jouw trainingsbroek is je nieuwe beste vriend en je werkt zo'n beetje overal in huis. Hoe bevredigend die kleine cocon ook lijkt, let op dat je het ritme van de werkdagen niet te veel verliest.

De creatieve netwerker

Contact met collega's is voor jou cruciaal, dus de kantoordeuren mogen zo snel mogelijk weer opengaan voor jou. Brainstormen, in groep werken, vergaderen: dan ben jij in je nopjes. De kleine praatjes aan het koffieapparaat geven je energie en resulteren vaak in een waslijst van nieuwe ideeën en verbanden. Thuis gebruik je graag de technologie om het livecontact zoveel mogelijk te benaderen. Een muzikje opzetten of een digitale lunch organiseren kunnen jou helpen om het gemis op te vangen.

De verstrooide dagdromer

Jouw thuiswerkdag komt vaak moeilijk op gang. Er valt ook zoveel te beleven thuis: pakjes ontvangen (én meteen testen), gauw de was doen, een beetje scrollen op YouTube, een praatje slaan met de buurman. Thuis werken betekent voor jou een uitdaging. Je raakt snel afgeleid, werkt minder productief dan op kantoor en haalt niet altijd je deadlines. Creëer zelf de juiste werksfeer door je joggingbroek in te ruilen voor gewone kleren en een goeie dagplanning te maken.

BEKNOPT JURIDISCHE HANDLEIDING

SAMENSTELLING: CHARLOTTE MICHILS

STRUCTUREEL, OCCASIONEEL EN COVID-19-THUISWERK

De wet maakt een onderscheid tussen drie soorten telewerk: structureel, occasioneel en COVID-19-thuiswerk. Structureel thuiswerk veronderstelt een vast percentage of aantal dagen werk per week van thuis uit (of een andere plaats naar keuze). Wie occasioneel thuiswerkt, doet dat ad hoc, wegens overmacht (een staking bijvoorbeeld) of om persoonlijke redenen (denk aan de combinatie met een doktersbezoek). De COVID-19-regeling, ingevoerd door een Ministerieel Besluit van 28 oktober 2020 en CAO nr. 149, is residuair: ze geldt enkel als er nog geen telewerkregeling is uitgewerkt.

In de eerste twee gevallen is thuiswerk een gunst: noch de werknemer, noch de werkgever kan het afdwingen. Beide partijen moeten dus akkoord gaan. De laatste regeling daarentegen kwam er als maatregel om de pandemie in te dammen: hier heeft thuiswerk een verplicht karakter. CAO nr. 149 bepaalt dat de coronaregeling moet worden uitgewerkt in een ondernemings-cao, het arbeidsreglement, een individueel akkoord of via een telewerkpolicy. Wat het einde van de pandemie brengt voor thuiswerk, blijft nog onzeker, maar talloze sollicitanten krijgen alvast te horen dat de combinatie met thuiswerk ook post-covid mogelijk zal blijven.

WERK EN PRIVÉ VLOEIEN MEER DAN OOI INEEN

In de journalistiek is de grens tussen werk en privé sowieso dun, en corona deed daar nog een schep bovenop. Grenzen bewaken was nooit zo belangrijk. CAO nr. 149 bepaalt daarom dat de telewerker zijn werk organiseert binnen de afgesproken arbeidsduur en dat het normale uurrooster behouden blijft, tenzij er andere afspraken worden gemaakt. Wel moet duidelijk zijn wie wanneer bereikbaar is. Zo moet de redactie van een krant snel overleg kunnen plegen en kan een weekbladjournalist doorgaans autonoom zijn tijd indelen. Tot zover de *default setting*.

CORONA EN OVERUREN

De pandemie zette sommige sectoren onder hoogspanning. Om deze draaiende te houden, stond de federale regering extra overuren toe: concreet werd het plafond voor vrijwillige overuren opgetrokken van 100 naar 220 uur. Het gaat om vitale sectoren waartoe ook de journalistiek behoort. Dit systeem van vrijwillige overuren komt bovenop de mogelijke klassieke overuren, die de toegelaten maximale arbeidstijd al optrok tot 50 uur per week en 11 uur per dag. Weliswaar mag de werknemer in dat nieuwe systeem het plafond van 143 overuren niet overstijgen zonder dat er eerst inhaalrust wordt toegekend.

LOON VOOR OVERUREN EN CORONAPREMIE

Op die vrijwillige 'coronaoveruren' worden tot nu geen sociale bijdragen ingehouden; ook dit loon is tot nu vrijgesteld van inkomstenbelasting. Daarnaast ontvingen veel werknemers een coronapremie, als dank voor hun inspanningen in toch wel bijzondere tijden. Die premie nam de vorm aan van (consumptie) cheques ter waarde van maximum 500 euro. Onder bepaalde voorwaarden wordt de premie niet beschouwd als loon, waardoor er enkel een bijzondere werkgeversbijdrage van 16,5% verschuldigd is (en geen gewone sociale bijdragen).

THUISWERKKOSTEN: WIE BETAALT WAT?

Thuiswerk veronderstelt een pc, telefoon, internet en dies meer. Doorgaans stelt de werkgever het nodige materiaal ter beschikking, in het andere scenario ontvangt de werknemer een bijdrage in de kosten. Dat laatste is sowieso het geval wanneer er extra verbindingskosten zijn.

Werknemers kunnen mogelijk ook rekenen op een vaste thuiswerkvergoeding. Het toegelaten maximum daarvoor in 2022 is 132,07 euro per maand. Die som dekt elektriciteit, water, verwarming, klein bureau-materiaal, onderhoud van het thuisbureau, verzekeringen en onroerende voorheffing. Het bedrag is vrij van belasting en RSZ-bijdragen.

De sociale en fiscale wetgeving is constant in beweging. Mail voor de laatste stand van zaken naar info@journalist.be.

Nadat ons huis wat meer kantoor werd, wordt kantoor wat meer ons huis. De toekomst wordt hybride, zo is duidelijk nu we stilaan weer naar kantoor migreren. Of zien we elkaar binnenkort aan virtuele vergadertafels?

PIET DE LOOF

Van thuishkantoor naar metaversum

En of het ons beviel, dat thuiswerken. Eén op de drie werknemers (35,4%) zag zijn werkvreugde 'eerder' of 'sterk' toenemen, bij -45-jarigen zelfs 40%. Onderzoeksbureau Ipsos onderzocht het in opdracht van B-Tonic, een online platform van Baloise Insurance over welzijn op het werk. Van alle ondervraagden gaf 40% aan geen verandering te ervaren. Voor 24,7% nam de werkvreugde dan weer 'eerder' of 'sterk' af, méér bij 45-plussers, die vaker vasthouden aan een strikte opdeling tussen werk en privé en meer technische bezwaren aanhalen.

Trendwatcher Herman Konings, die meewerkte aan het onderzoek: 'Als werkgever kon je je vroeger wel eens afvragen of je werknemers thuis even goed zouden presteren, maar hoe moest je dat uitzoeken zonder dat het je misschien veel geld kostte? Nu weten we het, en staan werkgevers veel positiever tegenover thuiswerk. Ze merken dat er weinig misbruik van wordt gemaakt en uiteindelijk komt het hen ook goed uit: er is minder kantoorruimte nodig, minder verbruik, minder kilometervergoedingen, enz. Iedereen tevreden dus.'

Niet voor iedereen was thuiswerken een grote aanpassing. Konings: 'Journalisten – en ook fotografen – zijn de voorlopers

De 'healty office' is in opmars: tussendoor een workout tegen zitvlees en stramme spieren.

© HEIMHOLZ by Siehr, founder and designer Axel Siehr, Patrick Siehr, www.heimholz.shop

'Als je een thuishkantoor inricht, vraag je dan af: wie ben ik, wat inspireert mij, wat leidt mij af?'

– An Bogaerts

van de huidige thuiswerkers of hybride werkers. Ze zijn het gewoon om een interview thuis voor te bereiden of uit te schrijven en tussendoor naar de redactie te gaan overleggen. Zij waren, net als andere creatieve beroepen, beter voorbereid op lockdowns.'

Anders was het met deskredacteurs, eindredacteurs, hoofdredacteurs en beeldredacteurs. Zij moesten zich heruitvinden, met Zoom, Teams en extra beeldschermen in een inderhaast omgeturnde man cave of hobbykamer.

MESSY OFFICE

Maar hoe richt je dat thuishkantoor best écht in, nu blijkt dat thuiswerk een blijver is? 'Als lifestylejournaliste had ik al veel voorbeelden gezien van wat er mogelijk is,' zegt An Bogaerts. In haar boek *Where We Work* bundelde ze vorig jaar tientallen foto's van thuishkantoren. Ze onderscheidt 18 types. Van de *library office* vol boeken over de groene *natural office* tot de *messy office* waar alleen de thuiswerker

zelf nog zijn weg vindt (beweert hij). Voor wie weinig plaats heeft, blijven de *kitchen office* of *bedroom office* een optie. Creatieve beroepen zoals schrijvers en grafisch ontwerpers zijn volgens het boek dan weer gebaat bij een *In/Out of the box office*, waarbij je in een grotere ruimte (of ook buiten, in de tuin), een afgescheiden mini-kantoorje installeert.

An Bogaerts: 'Uiteraard kom je meestal uit bij een mengvorm. Bij mij is dat bijvoorbeeld een mix van de *duo*, *messy* en *gallery office*. Het gaat om wie je bent en waar je je best bij voelt. Dus als je een thuiskantoor inricht, doe dan in de eerste plaats aan zelfonderzoek: wie ben ik, wat inspireert mij, wat leidt mij af?'

'We evolueren naar healthy buildings met aandacht voor licht, ventilatie, natuurlijke materialen en groen'

– Herman Konings

Interieurwinkels spelen graag in op de plotse noodzaak. An Bogaerts: 'Gewone tafels worden meer en meer voorzien van kabelgootjes en bureaus zijn vaker verstelbaar in de hoogte – zo kunnen partners een bureau delen als er niet echt plaats is voor twee. Kasten voor woonkamers kunnen worden geïntegreerd in een thuisbureau, want opbergruimte is een onderschat probleem: waar moet je heen met die groeiende stapel papieren en benodigheden? Wat ook wordt onderschat, is het belang van verlichting. Een sfeerlampje of bureaulamp volstaan niet voor een thuiskantoor waar je vele uren doorbrengt, dat is te vermoeiend. Daarvoor heb je nu bijvoorbeeld lampen die daglicht imiteren

en tegen de avond gaan schemeren om jouw lichaam het gevoel van een natuurlijk ritme te geven. En sowieso is en blijft een ergonomische bureaustoel een must.'

'Na de tweede coronagolf kreeg ik heel wat thuiswerkers met rugklachten over de vloer', zegt Steven Vernackt, zaakvoerder van kantoor specialist Buro Modern uit Waregem. 'Gelukkig is de tijd voorbij dat je alleen kon kiezen tussen ofwel een ergonomische stoel die er niet zo mooi uitzag, ofwel een design stoel die niet goed zat. Dankzij nieuwe technieken is er veel veranderd.' Bij de inrichting van een thuisbureau zijn flexibiliteit en ergonomie de ordewoorden. 'Toen we vroeger een thuiskantoor inrichtten, moest dat vaak passen bij de rest van het huis: een *chic* bureau met bijvoorbeeld maatwerk in hetzelfde hout als de

kasten. Nu moet het ergonomisch en flexibel zijn: een verstelbaar bureau, goed bekabelbaar om laptops en tablets op te laden met plug-and-play-stopcontacten op het bureau in plaats van eronder, een vast scherm op een beweegbare arm, en zo meer.'

UIT HET OOG

Hoe goed en huiselijk dat thuiskantoor ook is ingericht, voor maar weinig werknemers is voltiids thuiswerk een optie. Herman Konings: 'Het fysieke contact blijft erg belangrijk voor de bedrijfscultuur, maar ook voor je eigen betrokkenheid en motivatie. Mensen hebben verbinding nodig, die praatjes aan de koffie-automaat zijn essentieel. Bovendien leeft bij sommigen de vrees dat 'uit het oog' ook 'uit het hart' is. Als je weet dat collega's

FLEXIBEL & GEZELLIG

Nog huiselijker, nog flexibeler: zo zullen ook de redacties van morgen eruitzien volgens het Amerikaanse bedrijf Steelcase. Grote video-schermen brengen telewerkers dichterbij, kleine 'units' voor 1 of 2 personen om te schrijven of te interviewen, afgescheiden werkruimtes en gezellige zithoekjes om bij te praten en ideeën op te doen. © Steelcase Work Better Studies

'De huiselijkheid van kantoorruimtes zal alleen maar toenemen'

– Nathalie Van Reeth

wél op kantoor zijn en in de buurt van de leidinggevende, kan je onzekerheid toenemen. *Ik ben er niet bij, wat wordt daar allemaal verteld?* Bovendien gaat op een scherm veel verloren: lichaamstaal, oogcontact, de dynamiek die in een kleine of grotere groep hangt...'

De toekomst wordt dus hybride: enkele dagen thuis, enkele dagen op kantoor, en tussendoor misschien snel iets aftoetsen

tijdens een kleine vergadering in een koffiebar of gedeelde vergaderruimte in de stad.

'Co-workingplekken hebben door corona zware klappen gekregen, maar die gaan volgens mij terugkomen, als kleinere hubs om samen te komen zonder dat je daarvoor naar kantoor moet', zegt interieurarchitecte Nathalie Van Reeth. Zij ontwierp *in tempore non suspecto* het interieur van het DPG-gebouw in Antwerpen. 'Toen stond teamwork op het werk centraal, maar wel al in een minder strenge, meer huiselijke kantooromgeving. Met flex-desks, zithoeken en veel coffee corners. Die huiselijkheid zal alleen maar toenemen. Je ziet in kantoorgebouwen al meer kleur verschijnen, weg van het typische kantoorgrijs of -blauw. Ofwel diepe kleuren, zoals groen

en rood, ofwel pastelkleuren met lila, flauw roze of groen. Er komen ook vaker aparte ruimtes, soms kleine modules waar je apart of met twee aan een tafeltje kan zitten. Ook qua akoestiek zijn er nu heel nieuwe normen.'

Herman Konings: 'Corona heeft veel werknemers mentale rust bezorgd, weg van de landschapskantoren waarvan we intussen weten hoe nefast die zijn inzake afleiding en geluidsoverlast. Meer dan ooit gaan we naar *healthy buildings*, met aandacht voor ventilatie, het juiste licht, meer houtwerk en natuurlijke materialen, en natuurlijk veel planten – *the rewilding of the office* –, waarbij je soms enkele vierkante meter levend mos aan de muur ziet hangen. 10 vierkante meter levend mos zet evenveel CO₂ om in zuurstof als 40 jonge bomen.'

Voor bedrijven is de terugkeer naar kantoor een ideaal moment om hun ruimtes anders in te richten, met de wetenschap dat het best met wat minder vierkante meters kan.

'We krijgen veel aanvragen van bedrijven die hun kantoor gezelliger willen maken'

– Steven Vernackt (Buro Modern)

AVATARS

Steven Vernackt bedient met Buro Modern zowel thuiswerkers, KMO's als multinationals: 'We krijgen veel aanvragen van bedrijven die hun kantoor gezelliger willen maken. Een kantoor moet meer een ontmoetingsplaats worden. Die trend was sowieso al voor corona bezig, maar nu mensen het thuiswerken hebben kunnen ontdekken, is de terugkeer naar een ongezellig bureau in een grijze kantooromgeving niet zo motiverend. Dan proberen wij het wat huiselijk te maken met meer zithoekjes, een gezelliger keuken en prints aan de muren.'

Tegelijk wordt het verschil tussen thuiswerkers en kantoorwerkers verkleind. Grote verrijdbare beeldschermen, verplaatsbaar meubilair, 'room view'-videocalls en

flink verbeterde geluidskwaliteit moeten de werknemer thuis of op locatie meer betrekken bij het kantoor gebeuren. Dat vereist ook softwareplatforms die op afstand samenwerken faciliteren – denk aan digitale werkomgevingen als Mural. Nog een stap verder komen we terecht in het metaversum, hét codewoord voor de komende jaren, getuige de naamswijziging van Facebook naar Meta.

Herman Konings: 'Waar al jaren aan wordt gewerkt, en waarvan je nu de resultaten begint te zien, is een digitale wereld waarbij de gebruiker niet *op* het internet, maar *in* het internet zit. Stel je voor dat vier mensen niet meer samenwerken via videocall, maar zich als avatars of hologrammen bewegen in een digitaal kantoor, aan een digitale tafel. Mark Zuckerberg demonstreerde de mogelijkheden uitgebreid in het filmpje waarin hij de naamsverandering bekendmaakte – je kan het herbekijken op YouTube. Facebook heeft intussen z'n Horizon-werkruimtes met Oculus VR-brillen, terwijl Microsoft met Mesh komt – '*Here can be anywhere*' – waarbij gebruikers van Teams kunnen samenwerken in een mixed reality met virtual reality-headsets. Klinkt allemaal leuk, maar de vraag is natuurlijk wat de toegevoegde waarde is voor redacties.'

En zo wordt dé vraag, nog meer dan hoe we ons thuishkantoor zullen inrichten, hoe snel en hoe ingrijpend redacties hun kantoren en communicatiemiddelen zich de komende jaren zullen aanpassen aan de nieuwe realiteit.

Where we work
An Bogaerts
Lannoo

Gap the mind
Herman Konings
Lannoo

4 KNELPUNTEN BIJ TELEWERK

1

Een terugkerend ongemak van thuiswerken is de **eenzaamheid** die menige thuiswerker treft. Het gemis van de collega's op de redactie. Virtuele communicatiemomenten zijn maar een schamele troost. Vandaag zit wellicht niemand nog te wachten op een 'digitale borrel'.

2

Voor jonge journalisten was corona met zijn vele telewerk geen leuke tijd om te beginnen. Ervaring opdoen was de voorbije twee jaar heel moeilijk, en ook een **netwerk** van contactpersonen uitbouwen, zat er niet meteen in.

3

Video-persconferenties zijn niet zelden een goed georkestreerde show waarin elke ernstige **interactiviteit** met journalisten ontbreekt. De moderator houdt de touwtjes strak in handen. Vragen mogen via een chat wel worden gesteld, maar worden niet beantwoord. De moderator zelf stelt dan enkele voorgekauwde algemene vragen, die zo uit een FAQ-list kunnen komen.

4

Klassiek vinden interviews plaats bij de geïnterviewde thuis, in een knus salon of een gezellig restaurant. Niets daarvan in telewerktijd, waar online interviews schering en inslag zijn. Hierdoor ontbreekt het veelal aan **decor en sfeer**. Nog los van de stress die komt kijken bij elke keer dat de internetverbinding weer niet optimaal blijkt. (GVL)

Freelancejournalisten hebben het niet onder de markt, nu hun vergoedingen maar node de oplopende levensduurte volgen. Bovendien loopt straks de ruling met Financiën af, die de helft van hun beroepsinkomsten voordelig belast. Mogelijk biedt Europa hen in de toekomst wel de mogelijkheid collectief over hun vergoedingen te onderhandelen. Een stand van zaken.

LUC VANHEERENTALS EN CHARLOTTE MICHILS

ZORGEN VOOR ZELFSTANDIGEN

GEEN INDEXERING?

Ze gaat er fors aan toe, de inflatie vandaag. Voor werknemers wordt dat mooi opgevangen, met loonindexeringen die de stijgende levensduurte opvangen. Maar voor zelfstandigen – onder wie talloze freelancejournalisten – bestaat zo'n gewaarborgde regeling niet. Daarom vroeg de VVJ al in het najaar van 2021 aan de Vlaamse mediahuizen om de kwestie opnieuw te bekijken. Op twee kleinere uitgevers na was de repliek oorverdovend stil.

Al vele jaren zijn de meeste tarieven die de mediahuizen hanteren voor hun freelancejournalisten ongewijzigd. De inflatie, aangewakkerd door de stijgende energieprijzen, maakt de vraag naar een aanpassing acuter dan ooit. In haar brief aan de uitgevers wees de VVJ niet alleen op de stijgende levensduurte en onaangepaste vergoedingen, maar ook op de puike bedrijfscijfers die de mediahuizen in 2021 bekendmaakten.

Werknemers uit het aanvullend paritair comité 200 voor bedienden, onder wie heel wat journalisten, konden op 1 januari 2022 rekenen op een indexering van 3,58 procent. Kort daarvoor werd reeds een loonsverhoging van 0,4 procent toegekend. Voor paritair comité 227, dat de audiovisuele sector en haar journalisten dekt, geldt een ander systeem. Daar worden de lonen met 2 procent opgetrokken bij elke overschrijding van de spilindex. De laatste keer gebeurde dat op 1 november 2021, en de volgende verhoging komt er ongetwijfeld snel aan.

WAT MET AUTEURSRECHTEN?

Het is iets om als zelfstandig journalist je slaap voor te laten: op 30 juni 2022 loopt de ruling af die de VVJ en de Vlaamse uitgevers medio 2017 bedongen bij de Dienst Voorafgaande Beslissingen (DVB) van de FOD Financiën over de fiscale behandeling van hun beroepsinkomsten. Volgens de regeling kunnen freelancejournalisten de helft van hun vergoedingen aangeven als fiscaal voordelige auteursrechtelijke inkosten. Voorheen betaalde men 25 à 50 procent belastingen op de vergoedingen. Sinds de ruling wordt slechts 15 procent afgehouden, in de vorm van een voorheffing bij de uitgever, en bovendien worden ook forfaitaire kosten in rekening gebracht. Een boekhouder die we contacteerden, raamt dat freelancejournalisten hierdoor gemiddeld 30 procent minder belastingen moeten ophoesten.

De VVJ diende samen met de Vlaamse uitgevers inmiddels een aanvraag in tot verlenging van de ruling. Minister van Financiën Vincent Van Peteghem (CD&V) liet het regime evenwel evalueren, wegens de toenemende misbruiken vanwege andere beroepen, zoals advocaten en architecten. Dit voorjaar wil hij aan een regering een voorontwerp van wetswijziging voorleggen. De VVJ heeft er alle vertrouwen in dat de ruling voor journalisten zal worden verlengd en de nieuwe regeling geen invloed zal hebben op hun fiscale statuut.

COLLECTIEF ONDERHANDELEN?

Eén op de vier (stagiair-)beroepsjournalisten in Vlaanderen/België heeft een freelancestatuut. Toch blijven, enkele recente verbetering daargelaten, hun werkomstandigheden veelal ondermaats in vergelijking met die van loontrekkenden. Een belangrijke verklaring daarvoor is dat de freelancer individueel moet onderhandelen over zijn werkomstandigheden, wat in het geconcentreerde medialandschap van vandaag allerminst een sinecure is.

Ook Europa is zich bewust van deze gebrekkige sociale bescherming, die nog prangender wordt met de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Daarom willen de Europese overheden sleutelen aan het mededingingsrecht, dat de vrije concurrentie waarborgt en zo ongewild sociale vooruitgang voor freelancers in de weg staat. Nieuwe Europese richtlijnen moeten daartoe collectieve onderhandelingen en overeenkomsten voor freelancers mogelijk maken.

De richtlijnen in kwestie maken momenteel het voorwerp van een open consultatie, en dit nog tot 24 februari. Vervolgens gaat de Commissie met de feedback aan de slag. De VVJ maakt deel uit van een Europese coalitie die pleit voor een betere afstemming van economische en sociale belangen en de EU-inspanningen ondersteunt.

Het gebeurt in België maar zelden dat personen die in de media deelnemen aan het publiek debat zich voor de correctionele rechtbank moeten verantwoorden na een rechtstreekse dagvaarding wegens laster. Toch werden recentelijk een journalist en twee professoren voor de strafrechter gedaagd voor kritiek op de antivaxbeweging.

DIRK VOORHOOF

Eerder dit jaar werd professor Marc van Ranst (KULeuven) voor de correctionele rechtbank in Mechelen gedagvaard wegens enkele kritische opmerkingen in een kranteninterview en een tweet aan het adres van Willem Engel, de oprichter van de Nederlandse organisatie Viruswaanzin (later herdoopt tot Viruswaarheid). De rechtbank verklaarde zich op 9 september 2021 onbevoegd omdat de tenlastelegging neerkwam op een drukpersmisdrijf, waarvoor in toepassing van artikel 150 van de Grondwet het Hof van Assisen exclusief bevoegd is. Tegen dit vonnis tekende Willem Engel beroep aan. Het hof van beroep in Antwerpen zal pas in 2023 de zaak behandelen.

De hardnekkigheid waarmee Willem Engel deze procedure tegen Van Ranst voert, vertoont de kenmerken van een SLAPP (*Strategic Litigation Against Public Participation*), een vorm van abusieve procesvoering die ook in andere landen opgang maakt. SLAPPs zijn niet enkel een vorm van misbruik van justitie, ze beogen de aantasting van het publiek debat, ze bedreigen de kritische expressievrijheid en daarmee ook de basisprincipes van de rechtsstaat en de democratie. Onlangs heeft zowel de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM) als het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) erop gewezen dat SLAPPs in opmars

zijn. Volgens het FIRM wordt het werk van journalisten door tegenstanders doelbewust bemoeilijkt door gerechtelijke procedures tegen hen op te starten en hoge schadevergoedingen te eisen, als een vorm van intimidatie.

FOLIE VIRUS

Ook de Belgische vzw Viruswaanzin/Folie Virus keerde zich op zeker ogenblik tegen vermeend lasterlijke kritiek. Dit keer werden *Knack*-journalist Dirk Draulans en professor Johan Braeckman (UGent) rechtstreeks gedagvaard wegens enkele uitspraken in het VRT-programma *De Afspraak*. Volgens Viruswaanzin hadden Draulans en Braeckman door hun uitspraken op televisie de vereniging belasterd en schade toegebracht. Ze drongen daarom niet enkel aan op de strafrechtelijke veroordeling van Draulans en Braeckman, maar vorderden ook een schadevergoeding van bijna 70.000 euro. In deze zaak was de correctionele rechtbank wel bevoegd omdat volgens de cassatierechtspraak gesproken woorden en meningsuitingen op televisie geen drukpersmisdrijf vormen in de zin van artikel 150 Grondwet. Volgens de rechtbank was van laster evenwel geen sprake omdat de kritische commentaren van Draulans en Braeckman niet van aard waren 'om eender wie in zijn of haar eer te krenken of aan openbare verachting bloot te stellen'. Draulans en Braeckman gingen dus vrijuit en de correctionele rechtbank in Gent veroordeelde Viruswaanzin tot het betalen aan elk van beide van een rechtsplegingsvergoeding van 3.600 euro. Tegen dit vonnis is door Viruswaanzin/

SLAPP

Journalist Dirk Draulans en professor Johan Braeckman (UGent) werden gedagvaard door de Belgische vzw Viruswaanzin/Folie Virus.

OOK IN BELGIË EEN PROBLEEM

Viroloog Marc van Ranst (KU Leuven) werd gedagvaard door Willem Engel, oprichter van Viruswaarheid.

Folie Virus wel hoger beroep aangetekend, althans voor wat de vrijspraak van journalist Draulans betreft.

TERGEND EN ROEKeloos

Intussen had Willem Engel ook nog aanstoot genomen aan een interview met Van Ranst in het VTM-nieuws. Daar had Van Ranst gezegd dat het niet is *'omdat Willem Engel niet graag heeft dat hij een virusontkenner wordt genoemd, dat niemand dat zou mogen zeggen. Zo draait de wereld niet'*. De Mechelse correctionele rechtbank stelde op 9 december 2021 vast dat Van Ranst daarmee enkel had gezegd dat hij het er niet mee eens was dat niemand Engel een virusontkenner zou mogen noemen. En zelfs als Van Ranst Willem Engel een virusontkenner zou hebben genoemd, dan nog was er volgens het vonnis geen sprake van laster, omdat daarmee aan Engel geen welbepaald feit ten laste werd gelegd in de zin van artikel 443 Strafwetboek. De rechtbank beperkte zich evenwel niet tot de vrijspraak van Van Ranst, maar kwam ook tegemoet aan diens tegenvordering wegens tergend en roekeloos geding. Het vonnis verwijst naar de artikelen 159, 191 en 212 van het Wetboek van Strafvordering, bepalingen die de strafrechter de mogelijkheid geven om in te gaan op vorderingen tot vergoeding van de schade die door de strafvervolgning werd berokkend. Het vonnis verduidelijkt: 'Wanneer een partij de bedoeling heeft om een tegenpartij schade te berokkenen of wanneer zij haar recht om in rechte op te treden uitoefent op een wijze die de perken van de normale uitoefening van dat recht door een bedachtzaam en

zorgvuldig persoon kennelijk te buiten gaat, heeft een procedure een roekeloos en tergend karakter. De rechter oordeelt onaantastbaar, op grond van het geheel van de omstandigheden van de zaak, of er proceduremisbruik is.'

Volgens de rechtbank oefende Engel zijn recht om in rechte op te treden niet uit als een bedachtzaam en zorgvuldig persoon en had hij kennelijk de bedoeling om Van Ranst schade te berokkenen. De rechtbank verwijst naar een aantal publieke verklaringen van Engel waaruit het intimiderend opzet van zijn procedures tegen Van Ranst blijkt. Door die houding heeft Van Ranst materiële schade geleden – administratiekosten, verplaatsingskosten en voorbereidingstijd – alsook morele schade, in de vorm van reputatieschade en de zorgen waarmee een juridische procedure gepaard gaat. Aan Van Ranst werd een schadevergoeding toegewezen van 4.000 euro.

HOE SLAPPS BESTRIJDEN?

De drie zaken illustreren hoe van de mogelijkheid van een rechtstreekse dagvaarding al te gemakkelijk misbruik kan worden gemaakt om personen die deelnemen aan het publieke debat voor de strafrechter te brengen. Het toekennen van een schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding is een terechte repliek en kan een zeker afschrikkend effect hebben.

Toch volstaat dat niet om het probleem van SLAPPs aan te pakken. Zo wordt er al enige tijd op aangedrongen om laster, eeroof, belediging en kwaadwillige ruchtbaarmaking (artikelen 443-451 Sw) uit het Strafwetboek te schrappen. Een andere optie is om alvast de mogelijkheid van rechtstreekse dagvaarding wegens laster, eeroof, belediging of kwaadwillige ruchtbaarmaking op te heffen.

Maar ook voor civiele procedures moeten drempels worden ingebouwd om de oprukkende SLAPPs in te dijken. Zowel binnen de Europese Unie als de Raad van Europa zijn initiatieven in voorbereiding, maar daarop hoeft België alvast niet te wachten. Een snelle behandeling van dit soort zaken, ook in beroep, dringt zich op. Ook een optie is het opleggen van een forse geldboete voor wie misbruik maakte van justitie, in combinatie met een schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding, maar dan wel een schadevergoeding die alle materiële en morele schade ruim vergoedt.

Dirk Voorhoof is verbonden aan het Human Rights Centre UGent

Voor meer informatie over SLAPPs, zie www.the-case.eu en <http://legalhumanacademy.org/slapps-also-an-issue-in-belgium/>

STIFTGEDICHTEN

In elk krantenartikel schuilt een gedicht, je moet het er alleen uit schrappen, vindt Dimitri Antonissen. Hij is niet alleen adjunct-hoofdredacteur van *HLN*, maar ook Vlaanderens enige stiftdichter. Twaalf jaar na *Schrap me* publiceert hij een nieuwe bundel: *Stiftgedichten*.

PoëzieCentrum, 122 blz., €20,99

BOEK

DE 7

Eind januari lanceerde *De Tijd* de podcast *De 7*, de eerste nieuwspodcast van Vlaanderen die elke ochtend een overzicht geeft van de belangrijkste nieuwsitems. In afleveringen van een kwartier vertelt host Bert Rymen je in zeven punten wat je moet weten om de dag te starten.

Te beluisteren via Spotify, Apple Podcasts en andere podcastplatformen

PODCAST

C'MON C'MON

Joaquin Phoenix schittert als radiojournalist in de nieuwe film van regisseur Mike Mills over familie-relaties. Phoenix kruipt in de rol van Johnny, die overal in Amerika kinderen gaat interviewen over heden en toekomst. Wanneer hij op zijn negenjarige neefje Jesse (Woody Norman) moet passen, ontplooit zich een unieke roadtrip in zwart-wit.

Tot begin maart in de bioscoop

FILM

VAN ONZE VERSLAGGEVER TER PLAATSE

Van bakelieten telefoon met draaischijf en mechanische schrijfmachine tot laptop, iPhone en drone, van 1978 tot vandaag: Patrick Van Gompel gidst de lezer door decennia journalistiek in Vlaanderen en de wereld. Zijn tijdreis brengt hem van oorlogsgebied op het Afrikaanse continent en Azië tot frontlijnen in Europa met Je suis Charlie en de 'Death Parade' in Duisburg. Grabbel in de rijk gevulde journalistieke goodie bag en maak kennis met de mens Van Gompel.

Uitgeverij Vrijdag, 320 blz., €24,95 (e-boek €12,99)

BOEK

KRANT

Een verwoestende aardbeving voor de kust van Chili en een onthullend onderzoeksdossier over een machtige Vlaamse krantenuitgever, Christian Van Thillo, met name. Deze twee onderwerpen beheersen de redactie in het satirisch theaterstuk *Krant* van het Nederlandse gezelschap Veenfabriek.

Info en speeldata op www.veenfabriek.nl

THEATER

WETENSCHAPPERS LEVEREN DENKSTOF VOOR MEDIA-INNOVATIE

Van treintjesgedrag tot echokamers

Wat zijn de gevolgen van de nieuwe mediaomgeving voor het nieuwsgebruik in Vlaanderen? En welke lering valt daaruit te trekken voor nieuwsmedia en journalisten? Twee recente wetenschappelijke onderzoeksrapporten bundelen vaststellingen en aanbevelingen. POL DELTOUR

De diversiteit van het nieuwsaanbod wordt klassiek beschouwd als een cruciale indicatie voor democratie. Om die te meten, werd nog niet zo lang geleden in de eerste plaats gekeken naar het aantal uitgevers en omroepen, alsook de waaier van titels en programma's die ze aanbieden. Vandaag, in tijden van internet en smartphone, is dat almaar minder een issue. Nieuwsaanbieders en content zijn er vandaag in overvloed. Veeleer ligt de focus nu op wat van die informatie terecht komt bij het publiek, op de diversiteit van het nieuwsgebruik dus.

Twee recente communicatiewetenschappelijke publicaties spelen op die evolutie in. Een ervan is de vrucht van de leerstoel 'Media in een samenleving in transitie', die twee jaar geleden door de VRT en de Vlaamse universiteiten werd opgericht. In het boek *Media en innovatie in een veranderende samenleving* brengt de Gentse academicus Lieven De Marez het nieuwe profiel van de Vlaamse nieuwsgebruiker in beeld. De Marez, die ook drijvende kracht is achter de Vlaamse Digimeter, omschrijft de moderne mediaconsumptie als een 'hopper', of nog 'de regisseur van zijn eigen kijkervaring'. Mediagebruik komt vandaag neer op 'treintjesgedrag': 'een aaneenschakeling van korte gebruiksmomenten, waarbij we van de ene naar de andere app hoppen'. Mogelijk trad in coronajaar 2020 een zekere vertraging op in dat proces, maar voor De Marez is de tendens duidelijk. En dus is het voor mediahuizen meer dan ooit zaak om aan klantenbinding te doen.

DUALISERING

Een andere publicatie voegt daar interessante vaststellingen aan toe. *Nieuws, diversiteit en democratie* is de neerslag van het interuniversitaire DIAMOND-project, dat inzoomde op de diversiteit van nieuwsmedia, van actoren in het nieuws én van het nieuwsgebruik in het digitaliserende Vlaanderen. Voor dat

laatste baseerden vorsers zich op een dagboekonderzoek bij 460 volwassen Vlamingen. Het bevestigde de grote diversiteit van het nieuwsgebruik: 60 procent van de Vlamingen raadpleegt drie tot zes nieuwstittels per week, 15 procent consulteert zeven tot acht titels en 13 procent rapporteert zelfs negen tot achttien titels per week.

Niettemin wordt deze fragmentering van het nieuwsgebruik gecounterd door een andere vaststelling: dat Vlamingen nog altijd gemiddeld 70 procent van hun nieuwstijd besteden aan mainstream media, waarvan 40 procent aan de VRT. 'Dus zal de mate van gebruiksdiversiteit van het nieuws in grote mate afhangen van de interne diversiteit van de mainstream media,' betogen de onderzoekers. 'En vooral dan die bij de VRT.'

VUB-communicatiewetenschapper Pascal Verhoest ging met enkele collega's ook op zoek naar de factoren die de gebruiksdiversiteit bepalen. Dat blijken niet leeftijd, gender of zelfs opleiding te zijn, en evenmin politieke of ideologische oriëntaties. De variëteit aan geraadpleegde titels wordt wel beïnvloed door politieke kennis en interesse en gevoelens van politieke doeltreffendheid. Meer specifiek werd ook nog op de afname van 'kwaliteitsnieuws' ingezoomd. Voor het gebruik van 'hard nieuws' bleken in het dagboekonderzoek vooral politieke interesse en (hogere) opleiding bepalende factoren te zijn. (Hogere) opleiding en (een progressieve) politieke oriëntatie blijken dan weer bevorderlijk te zijn voor de afname van 'highbrowmedia'. Volgens de onderzoekers wijzen die vaststellingen op een 'mogelijke dualisering van de samenleving tussen mensen die politiek betrokken zijn en mensen die aan de kantlijn leven', met alle risico's op toenemend populisme vandien.

PUBLIEKSDATA

Is het streven naar publieksaandacht meer dan ooit aan de orde, dan zijn publieksdata daarbij van primordiaal belang. Toch laat het onderzoeksrapport *'Media en innovatie'* daarover ook waarschuwend geluid horen. 'Nooit eerder was de bezorgdheid zo groot over wat technologiebedrijven met onze persoonlijke data doen,' signaleert Lieven De Marez. Vier VUB-collega's vragen zich zelfs af of de Vlaamse nieuwsmedia – Google en Facebook achternaahollend – niet al te veel persoonsgegevens aan het verzamelen zijn, meer dan eigenlijk mag of nodig is. Hoe dan ook, is de wetenschappelijke consensus, zijn mediabedrijven momenteel te weinig transparant over hun datapraktijken en de gevolgen die dit voor mediagebruikers heeft.

Nogal wat academici zien een uitweg in een 'decentralisering' van het internet. Met een persoonlijke datakluis zou elk individu dan (opnieuw) de vrije beschikking krijgen over zijn persoonsgegevens en wat daarmee gebeurt. Een mogelijke piste daarvoor is het Solid-project van www-oprichter Tim-Berners Lee, project waarin de Vlaamse overheid overigens al participeert.

Intussen trekt de nieuwe metricscultuur al diepe sporen door het media-aanbod. Niet enkel wat reclame betreft, maar ook het

nieuws. Tot op zeker hoogte werkt dat positief, maar het blijft de vraag of publiekswensen – wegens commercieel interessant – niet snel te zwaar gaan doorwegen. Zo stelde vorsers Jonathan Hendrickx (VUB) vast dat op *@nws.nws.nws*, het bijzonder succesvolle VRT-Instagramkanaal voor jongeren, het meeste aandacht gaat naar sociale thema's, beroemdheden en coronanieuws. Uitgesproken politiek nieuws daarentegen komt maar zeer beperkt aan bod. 'Het dilemma tussen mensen geven wat ze willen en wat ze nodig hebben qua informatie, is een oud zeer voor journalisten en academici,' aldus Hendrickx. 'Maar de kwestie is des te belangrijker voor jongeren wier wereldbeeld in toenemende mate wordt gevormd door sociale media.'

NIEUWSPERSONALISERING

Data laten mediabedrijven daarnaast toe hun content te personaliseren. Behalve met reclame gebeurt ook dat almaar meer met nieuws. Onder meer de thematische podcasts die vandaag de pan uitswingen, zijn daar een uiting van. In het rapport *Media en innovatie* erkennen de wetenschappers de mogelijkheden hiervan als klantenbinders, maar in een adem herinneren ze aan het gekende voorbehoud dat zoiets kan leiden tot echokamers en zelfs polarisering. 'Daarom is het belangrijk dat de nieuwsvoorkeuren die iemand opgeeft – al dan niet via een persoonlijke datakluis – steeds worden afgewogen tegenover de maatschappelijke rol die media vervullen,' aldus de Gentse doctorandus Glen Joris.

Ook overheden kunnen hier een rol spelen, bijvoorbeeld door het opleggen van minimumwaarden voor diversiteit aan datagedreven systemen. Glen Joris noemt het een *diversity by design*. Zeker voor openbare omroepen ligt hier een fundamentele uitdaging. Die oproep sluit naadloos aan bij een van de conclusies in het andere rapport,

van het DIAMOND-project: mainstream media blijven van groot belang voor het nieuwsgebruik in Vlaanderen, en dus moeten zij getuigen van voldoende 'interne' diversiteit.

Mediaminister Benjamin Dalle (CD&V) reserveerde vorig jaar 35 miljoen euro voor de digitale transformatie van de Vlaamse media. En zopas nog verkreeg DPG Media bij de Europese Investeringsbank een voordelige lening van 100 miljoen voor de verdere digitalisering van zijn mediaplatformen. Met de rapporten van het DIAMOND-onderzoeksproject en de leerstoel 'Media in een samenleving in transitie' hebben politici, mediaverantwoordelijken en journalisten interessante kennis in handen om dat geld niet enkel commercieel nuttig maar ook maatschappelijk relevant te besteden.

Pascal Verhoest & Leen d'Haenens (red.), *Nieuws, diversiteit en democratie - Trends, bedreigingen en nieuwe paden*, ASP, 2021, 146 p.

Tim Raats en Tom Evens (red.), *Media en innovatie in een veranderende samenleving - Uitdagingen voor de Vlaamse mediasector*, ASP, 2021, 227 p.

Met een datakluis zou iedereen weer de vrije beschikking krijgen over zijn persoonsgegevens

KARIN DE RUYTER, OMBUDSVROUW BIJ 'DE STANDAARD'

'De meeste journalisten blijven liefst weg uit mijn columns'

Heeft ze echt 'de eenzaamste job op een redactie', zoals van ombudsmensen wordt gezegd? We vroegen het aan Karin De Ruyter, sinds 3 jaar ombudsvrouw bij 'De Standaard'.

SELMA FRANSSEN

'Mijn werkweek begint op dinsdag – ik werk 80%. Elke dag van de week lees ik een paar uur zeer grondig de krant, inclusief weekblad, magazine en website. Er zijn nu meer digitale dan papieren abonnees, waardoor lezersreacties vaker betrekking hebben op online. Op dinsdag en woensdag lees en beantwoord ik vooral de mails van lezers. Ondertussen zoek ik naar een thema voor mijn wekelijkse column. Soms zit er een concrete aanleiding in de mails, andere keren schrijf ik een algemeen stuk over een terugkerend onderwerp. Lezers hebben bijvoorbeeld vaak commentaar op koppen. Die zouden te sensationeel zijn, de lading van het stuk niet helemaal dekken, uit de context getrokken zijn... Ik verzamel dan voorbeelden, leg uit hoe koppen tot stand komen en duid wat er wel en niet correct is.'

'Ik schrijf 1 à 2 dagen aan de column. Dat lijkt veel voor een relatief kort stuk, maar ik probeer het artikel goed te stofferen en weer te geven hoe de redactie werkt, waarom keuzes gemaakt worden, hoe fouten ontstaan. Sommige lezers vinden dat ik dingen goedpraat, maar geloof me: de meeste journalisten blijven liefst weg uit mijn columns!'

Hoeveel mails krijgt u van lezers?

'Een dertigtal per week, waarvan de meeste in het weekend. In de vakantieperiode is het rustig, bij slecht weer reageren mensen vaker; dan besteden ze meer tijd aan de krant. Veel lezers geven vooral hun mening, zonder specifiek iets te vragen. Daar reageer ik niet altijd op. Doe ik dat toch, dan blijken mensen vaak verbaasd dat ze een antwoord krijgen (*lacht*). Ook komen er veel reacties op opiniestukken. Mijn antwoord daarop is kort: auteurs hebben recht op hun eigen mening. Het wordt moeilijker als mensen zeggen dat er onjuiste feiten in staan. Dan zoek ik uit of dat klopt.'

'Ik zie vooral positieve ontwikkelingen'

Zijn er vaste klanten?

'Er zijn mensen die een stokpaardje hebben en met regelmaat in mijn inbox verschijnen, vooral over corona. Ik merk aan de reacties hoe sterk dat debat gepolariseerd is.

Sommigen vinden dat *De Standaard* vooringenomen is, en ze mailen als ze daar een voorbeeld van denken te zien. Uit de gebruikte formuleringen blijkt soms een grote invloed van de antivaxbeweging. Het omgekeerde gebeurt evengoed: als in de krant een kop staat die ook maar enige twijfel over het nut van vaccins zou kunnen zaaien, komt er ook reactie.'

Hoe gaat u te werk als er terechte opmerkingen komen over een stuk?

'Vóór corona werkte ik altijd op de redactie en ving ik soms discussies op over invalshoeken of andere redactionele overwegingen. Ik wist toen beter wat er speelde. Nu ik thuis werk, sta ik verder van de redactie af. Ik bel of ik mail collega's nu met vragen en opmerkingen, om opheldering te krijgen over gemaakte keuzes. Waar nodig sla ik de deontologische codes erop na of doe ik ander onderzoekwerk. Het gebeurt ook dat ik zelf iets oppik in de krant. Ik geef de collega dan persoonlijk feedback – dat hoeft niet altijd mijn column te halen. Meestal zijn het goede gesprekken. De meeste journalisten staan echt wel open voor kritiek, of begrijpen dat iets niet goed tot uiting kwam. Als lezers een klacht indienen bij de Raad voor de

© James Arthur

Karin De Ruyter:
'Lezers zijn soms
verbaasd dat ze een
antwoord krijgen.'

Journalistiek of een recht op antwoord eisen, trek ik mij terug: dat is een zaak voor de juridische dienst.'

Schakelt u wel eens een hulplijn in?

'Online kunnen journalisten gemakkelijk linken naar studies of peilingen waarop een stuk bijvoorbeeld is gebaseerd. Een goede ontwikkeling: zo kunnen ze wat ze schrijven direct staven. Soms neem ik contact op met de onderzoekers om te checken of de weergave van een bepaalde studie in het artikel klopt. Als ik tegenstrijdige zaken lees, moet ik zelf journalistiek werk verrichten en uitzoeken of de journalist verkeerd was, of dat er iets niet klopt in het onderzoek.'

U werkt volledig onafhankelijk van de hoofdredactie.

'Hoofdredacteur Karel Verhoeven kan mij niet opleggen het onderwerp of de inhoud van mijn column te veranderen. Maar we hebben wel afgesproken dat hij mijn column te lezen krijgt voor publicatie. Hij kán weigeren de tekst te publiceren, maar het mag duidelijk zijn dat we dan met een heel groot conflict zitten. In de praktijk reageert hij eigenlijk nooit op die tekst, tenzij er een feitelijke fout in staat. Ik

vermoed dat hij het niet altijd eens is met wat ik schrijf, maar soms toch wel (*lacht*). Een paar keer per jaar praten we natuurlijk wel met elkaar over mijn werk.'

Is dit een eenzame job?

'Iemand van de internationale vereniging van ombudsmensen omschreef het eens als *the loneliest job in the newsroom*. Gelukkig werken er mensen bij de krant met wie ik af en toe kan pingpongen. Ook geef ik met plezier soms lezingen en gastlessen. En via de internationale vereniging heb ik contact met andere ombudsmensen, nu via Zoom, voorheen via een jaarlijks congres. Het doet goed om te horen dat iedereen met dezelfde discussies wordt geconfronteerd, zoals die over objectiviteit. In steeds meer *newsrooms*, zeker in de VS, werken jonge collega's die vinden dat journalisten ook in redactionele stukken standpunten mogen innemen, bijvoorbeeld over Black Lives Matter. Grote internationale media als de BBC werkten daar codes over uit, dat is erg interessant.'

Zijn er andere ontwikkelingen die u opvallen?

'Ik zie dat de werkdruk sterk toegenomen is, wat mee leidt tot fouten en onnauwkeurigheden. Ook de mediaconcentratie

wordt een probleem. Kranten binnen een mediagroep nemen artikelen van elkaar over, wat leidt tot minder diversiteit en het niet meer toetsen aan eigen normen. Een voorbeeld: *De Standaard* schrijft namen van verdachten in principe niet voluit voor ze veroordeeld zijn, terwijl andere media daar lossier in zijn. Bij het overnemen van een stuk kan het gebeuren dat de naam er toch volledig in staat.'

'Ik weet niet of alle journalistenopleidingen echt veel aandacht besteden aan deontologie als dusdanig. Niettemin zie ik vooral positieve ontwikkelingen. Eind jaren 80 was het werken met anonieme bronnen schering en inslag, nu wordt dat haast niet meer aanvaard. Ook wordt er bijna altijd wederhoor gegeven waar mogelijk. Tot slot worden correcties nauwgezet doorgevoerd, ook online. Dat moet wel, want vroeger belandde de krant de volgende dag in de kattenbak, nu blijft alles op de website staan. Bovendien nemen mensen niet meer zomaar aan wat de krant schrijft – terecht, overigens. Als journalisten houden we iedereen tegen de lamp, maar mensen moeten en kunnen ook kritisch zijn tegenover ons. Ik merk dat veel lezers waarderen dat we rekenschap afleggen.'

FOTOGRAAF

PATRICK VERTOMMEN

Fotografie gaat in ons vak meestal over het moment om af te drukken *nét* voor het beeld zich vormt. We schrijven september 2009. Het was de officiële opening van het nieuwe Museum M in Leuven. Het werd een bewogen dag, met protest tegen het koningshuis én bijgevolg een nerveuze persattaché van het hof, die niet merkte dat de glazen deur van het museum dicht was. Hij knalde er vol tegenaan en brak zijn neus. Verwijzend naar 'M' had de stad Leuven mooi volk uitgenodigd, met de – toen nog – prinsessen Mathilde en Máxima voorop. Ze konden opvallend goed opschieten met elkaar en dartelden door het museum. Tientallen fotografen en cameramensen stonden opgesteld om hun blijde intrede vast te leggen. Toen ze uiteindelijk arriveerden, gingen alle sluiters op hetzelfde moment af. Burgemeester Louis Tobback volgde in hun spoor, maar voor hem had niemand meer oog. In een flits zag ik hem kijken naar de voorovergebukte prinsessen. Klik! Ik had mijn beeld, als enige. Het Obama-momentje van Tobback was het grote beeld op de voorpagina van *HLN*. En Tobback? Die kon er om lachen. Al heb ik het nog jaren mogen aanhoren.

Wederhoor: wanneer wel en niet?

De Raad verklaarde in 2021 twaalf klachten gegrond of deels gegrond, waarbij opvalt dat elf van de twaalf gegrond waren wat betreft wederhoor.

Volgens artikel 20 van de Code en de bijhorende richtlijn is wederhoor nodig wanneer de berichtgeving ernstige beschuldigingen uitbrengt die de eer en de goede naam betreffen.

Artikel 20.

*De journalist biedt een loyale kans op wederhoor wanneer zijn berichtgeving ernstige beschuldigingen uitbrengt die de eer en de goede naam betreffen.**

Richtlijn.

Wanneer de journalist zelf zulke beschuldigingen uitbrengt, contacteert hij in principe de betrokkene vóór publicatie of uitzending en biedt de kans om te reageren.

Dat is ook aangewezen wanneer hij personen aan het woord laat die ernstige beschuldigingen uitbrengen. Als er in zulke gevallen gegronde redenen zijn om vooraf geen wederhoor te verlenen of als het praktisch niet mogelijk is, contacteert hij de betrokkene achteraf.

De journalist geeft de betrokkene een redelijke termijn om te reageren.

Wederhoor ontslaat de journalist niet van zijn opdracht om zo waarheidsgetrouw mogelijk te berichten en zijn bronnen kritisch te benaderen.

Verwijzingen naar officiële communicatie van parket of politie, of van gerechtelijke of sanctionerende instanties (zoals rechtbanken, tuchtcommissies, dopingtribunalen) vormen geen beschuldigingen zoals bedoeld in deze richtlijn.

In een aantal van de gevallen uit 2021 contacteerde de journalist de betrokkene gewoon niet. Hij publiceerde zonder kans op wederhoor vooraf, ondanks de ernstige beschuldigingen die de eer en de goede naam betroffen.

Soms valt het argument dat het niet de moeite was om wederhoor te vragen, omdat de journalist wist dat de betrokkene toch niet zou reageren. Maar dat is geen valabel argument. Wederhoor is een recht dat de journalist verleent zonder zich af te vragen of dat zin heeft. Het is aan de andere partij om te bepalen of en hoe zij er gebruik van wil maken. Als die niet wenst te reageren of onbereikbaar is, is het aangewezen om dat te vermelden.

Daarnaast spreekt artikel 20 over een 'loyale' kans op wederhoor. De journalist moet dus niet alleen de kans bieden om te reageren, hij moet dat op een loyale manier doen. Zoals blijkt uit verschillende uitspraken van de Raad betekent dit onder meer dat de journalist de betrokkene moet laten reageren op alle beschuldigingen die hij uitbrengt, en belangrijke beschuldigingen niet onvermeld of in het vage mag laten in zijn vraag om wederhoor. Als de betrokkene op bepaalde onderdelen niet wil reageren is dat zo, maar de journalist moet wel de kans bieden.

Geregeld duikt de vraag op wat 'een redelijke termijn' betekent en of de Code niet beter een vaste termijn zou bepalen. Maar dat is niet zinvol en onmogelijk. De redelijke termijn hangt immers af van de aard van het onderwerp en de aard van het medium. Deadlines voor publicatie of uitzending zijn nu eenmaal totaal verschillend voor online journalistiek, radio, tv, kranten, weekbladen en maandbladen, wat impliceert dat de redelijke termijn voor de diverse media varieert. En ook de complexiteit van het dossier speelt een rol.

Zoals bepaald is in de richtlijn wijst de Raad er in een van zijn uitspraken van 2021 ook op

dat wederhoor niet enkel nodig is als de journalist zélf beschuldigingen uitbrengt, maar ook als die beschuldigingen worden geuit door iemand anders, zoals een geïnterviewde.

Een overweging die de Raad in sommige uitspraken mee in rekening brengt, is de vraag of degene tegen wie beschuldigingen worden uitgebracht een centrale rol speelt in het artikel. Zo oordeelde de Raad in een uitspraak dat wederhoor nodig was omdat klager 'in het artikel niet louter een bijrol bekleedt'. In een eerdere uitspraak uit 2020 over een artikel met beschuldigingen tegenover verschillende personen vermeldde de Raad dat wederhoor nodig was omdat klaagster 'een centrale rol bekleedt in het artikel'.

De betrokkene een kans op wederhoor bieden is nodig wanneer een beschuldiging voor de eerste keer wordt uitgebracht. Vandaar de term 'uitbrengen' in artikel 20. Die is niet toevallig gekozen. Wanneer een artikel nieuwe beschuldigingen uitbrengt, contacteert de journalist de betrokkene voor een reactie. Wanneer hij in latere artikelen op die beschuldigingen terugkomt, hoeft hij dat niet telkens opnieuw te doen. Maar in zulke gevallen vermeldt hij wel het eerder bekomen wederhoor. Dat maakte de Raad in 2021 duidelijk in twee uitspraken. Hij wees erop dat bij verwijzing naar ernstige beschuldigingen uit eerdere artikelen het nieuwe artikel het wederhoor van de betrokkene uit die eerdere artikelen ook moet vermelden. Wie beschuldigingen herhaalt, moet zo loyaal zijn om ook het eerdere wederhoor opnieuw te vermelden.

Er spelen dus heel wat overwegingen bij het principe van wederhoor, wat tijdens debatten in de Raad vaak de vraag oproept waarom de journalist toch niet gewoon de telefoon heeft genomen om een reactie te vragen.

Er bestaat ook geregeld verwarring over het verschil tussen wederhoor en wederwoord. Nochtans is er een essentieel verschil.

Wederwoord valt in de Code onder het hoofdstuk 'Waarheidsgetrouw berichten', wederhoor hoort bij het hoofdstuk 'Fair play'.

Artikel 7 gaat over wederwoord: 'De journalist verleent desgevraagd loyaal een wederwoord om relevante feitelijke informatie recht te zetten of aan te vullen. Een vraag om wederwoord kan enkel om ernstige redenen afgewezen worden.'

Bij wederwoord komt het initiatief niet van de journalist maar van een derde, die reageert of wederwoord vraagt om relevante feitelijke informatie in een artikel of reportage recht te zetten of aan te vullen. Wederwoord komt dus ná publicatie of uitzending en heeft te maken met het principe van waarheidsgetrouwheid.

Bij wederhoor ligt het initiatief wel bij de journalist. En wederhoor komt vóór publicatie of uitzending. Hier gaat het niet om waarheidsgetrouwheid, maar om het recht om vooraf gehoord te worden als een artikel of reportage ernstige beschuldigingen uitbrengt die de eer en goede naam betreffen.

Uiteraard ontslaat wederhoor de journalist niet van zijn opdracht om zo waarheidsgetrouw mogelijk te berichten en zijn bronnen kritisch te benaderen, zoals duidelijk verwoord in de richtlijn bij artikel 20, en zoals ook blijkt uit artikel 25 van de Code dat zegt dat een journalist geen ongegronde verdachtmakingen of beschuldigingen uit.

HOLSLAG // DE STANDAARD

GEEN ONZORGVULDIGE VERWIJZING NAAR OPINIESTUK

De klacht van professor Jonathan Holslag is gericht tegen een opiniestuk van journalist Ruud Goossens naar aanleiding van de zaak Jürgen Conings. Daarin becommentarieert Goossens onder meer een opiniebijdrage van Holslag op de website van *Knack*. Holslag zegt dat Goossens in zijn opiniestuk niet zorgvuldig is omgegaan met de tekst die hij scheef op *Knack.be*.

De Raad is van oordeel dat de door Holslag betwiste passages niet betekenen dat Goossens onzorgvuldig naar zijn tekst verwijst of er onzorgvuldig mee is omgegaan. De Raad wijst er ook op dat een journalist als auteur van een opiniestuk een grotere mate van vrijheid geniet om zijn mening te geven en conclusies te trekken uit de feiten dan in feitelijke berichtgeving.

Overigens, zegt de Raad, heeft *De Standaard* aan Holslag de kans geboden om middels een opiniebijdrage te reageren, maar daar is hij niet op ingegaan.

K. // HET BELANG VAN LIMBURG

TERUGBLIK OP OUDE ASSISENZAAK

De klacht gaat over drie artikels en drie podcasts over een assisenproces van 33 jaar geleden, waarbij een man werd vrijgesproken op basis van onweerstaanbare drang, nadat hij zijn ex-vrouw voor de ogen van hun dochter had doodgeschoten. De dochter en de advocaat van de dader getuigen over de gebeurtenissen van toen. Klaagster is de halfzus van de dochter. Zij zegt dat de reeks oude wonden openrijt en de privacy schendt.

PIETER KNAPEN,
*Secretaris-generaal en
ombudsman, overloopt
de recentste uitspraken*

De Raad zegt dat het de redactie vrijstaat om de oude assisenzaak opnieuw te belichten met het verhaal van de dochter en het getuigenis van de advocaat van de dader. De vermelding van de naam van de dader en het interview met de dochter betekenen geen schending van het privéleven van klaagster en haar kinderen en kleinkinderen. Het was ook niet nodig om klaagster voor publicatie om een reactie te vragen.

DEBRUYN // GAZET VAN ANTWERPEN

GEOORLOOFDE IDENTIFICATIE VAN VERDACHTE EN VEROORDEELDE COCAINESMOKKEL

Het artikel gaat over een netwerk van cocaïne-smokkel dat door het gerecht werd opgerold en waarbij klager wordt genoemd als een van de betrokkenen.

De publicatie van de naam, voornaam en foto van klager strookt met de richtlijn over identificatie van verdachten en veroordeelden in gerechtelijke context. Internationale cocaïne-handel is een thema van gewichtig maatschappelijk belang. Klager werd al eerder voor gelijkaardige feiten in Frankrijk veroordeeld tot zes jaar effectieve gevangenisstraf. Bovendien maakt *Gazet van Antwerpen* als regionaal medium aannemelijk dat klager een publiek figuur is in het Antwerpse.

LEES DE VOLLEDIGE UITSPRAKEN
OP WWW.RVDJ.BE

IN & UIT

HET V

EVERT WOUTERS (31)
IS SINDS NOVEMBER 2021
REGIOJOURNALIST VOOR HLN

‘Perfect excuus om met mensen te praten’

‘Ik studeerde Taal- en Letterkunde aan de KU Leuven, en doceerde daarna zes jaar Engels en Nederlands aan het Heilig Hartinstituut in Heverlee. Ik deed die job heel graag, maar de ambitie bleef om als journalist aan de slag te gaan. Vroeger haalde ik bijvoorbeeld altijd veel plezier uit het verzorgd afleveren van schrijfofdrachten voor het vak Nederlands. En dus speurde ik de voorbije jaren met een half oog toch maar naar vacatures voor journalisten. Toen er bij *HLN* een job vrijkwam, in mijn eigen regio dan nog, heb ik de sprong gewaagd.’

‘Ik ben sowieso zeer geïnteresseerd in wat er in de samenleving gebeurt. Vooral kleinere verhalen over banale dingen boeien me, zeg maar het ‘*Man Bijt Hond*’-nieuws. Deze job geeft me het perfecte excuus om met mensen in gesprek te gaan over het leven dat ze leiden. Moeilijke thema’s zoals de politieke heksenketel liggen me minder.’

‘Als nieuwe journalist word je onmiddellijk in het bad gegooid. Toch lukte het me vlot om een netwerk uit te bouwen in de regio waarover ik bericht. De krant vraagt me dagelijks zes stukken te leveren, waarvan één lang. Als het van mij zou afhangen, schreef ik meer lange stukken.’

‘Het was bij de sollicitatie wel even schrikken toen ik hoorde dat ik in een freelancestatuut zou belanden. Maar het is beter meegevallen dan verwacht. Door uit het onderwijs te stappen, heb ik heel wat zekerheid moeten opgeven, maar de boeiende jobinhoud maakt veel goed. Schrijven om te leven: heerlijk toch? Zolang ik de lening van mijn huis kan betalen en mijn twee kinderen te eten kan geven, is het voor mij oké. Ik ben gelukkig nu en wil zolang mogelijk in deze stiel blijven, al zou wat meer zekerheid op termijn toch mooi meegenomen zijn.’ (LV)

JAN FEYS (49) GING VOOR BPOST
WERKEN, MAAR KEERDE TERUG NAAR
HET NIEUWSBLAD

‘Ik ben met een frisse geest teruggekeerd’

‘Ik begon in 1995 als freelance regiojournalist in Zuid-West-Vlaanderen, waar ik algemeen nieuws en sportverslaggeving deed voor *Het Volk*, *Le Soir* en *de Krant van West-Vlaanderen*. Regiojournalistiek was en is mijn passie. De meest verrassende journalistiek komt uit de regio: geen overdreven politiek gespin, maar herkenbare, menselijke verhalen.’

‘Na vier jaar freelancen kreeg ik een job aangeboden bij persbureau Verbeke. Ik verzorgde er vooral gerechtelijke verslaggeving, politiek en economie voor wisselende opdrachtgevers zoals VRT, Belga, *Het Nieuwsblad*, *Le Soir* en *HLN*. Toen het persbureau groeide, werd ik naast journalist ook coördinator. Ik haalde voldoening uit collega’s aanwerven en begeleiden; ik kom nog regelmatig journalisten tegen die we toen een kans hebben gegeven.’

‘In 2011 kreeg ik een aanbod van *Het Nieuwsblad* om chef regio te worden. Hoewel Verbeke gegroeid was naar 35 medewerkers ging dit over een andere schaal. Ik had schrik, maar nam de opdracht toch aan. Ik heb vervolgens zes jaar de regiowerking in de vijf provincies en de 16 edities gecoördineerd. Ik paste het netwerk van correspondenten aan, beheerde budgetten en werkte samen met een dertigtal eindredacteers.’

‘Als coördinator stopte ik met schrijven, wat na een paar jaar als een gemis begon te voelen. *Ik zou er heel wat voor geven*

VAK

om nog eens buiten te mogen rondlopen, dacht ik vaak. Noem mijn carrièreswitch echter geen midlifecrisis (lacht). Een journalist die niet meer verwonderd is, kan je geen journalist meer noemen. Ik wilde niet stilstaan en ging op zoek naar nieuw werk in een nieuwe omgeving.'

'Ik vond het essentieel dat die omgeving boeiend was. Zo kwam ik na lang zoeken in 2018 uit bij bpost. Met 34.000 medewerkers is het een van de grootste bedrijven van ons land, met een heel scala aan processen, diensten, sites.... Ik had goesting om daar de verhalen te vertellen van zowel toplui als gewone mensen, en kon in het begin echt mijn ding doen op het vlak van interne communicatie. Ik werd er flink uitgedaagd: bpost opereert internationaal, dus ik moest mijn talenkennis bijspijkeren. Ik dacht bovendien dat ik als journalist goed kon schrijven, maar voor interne communicatie gelden er andere principes. Binnen een bedrijf kunnen dingen heel gevoelig liggen. Een tekst moest soms acht keer nagelezen worden voor publicatie. Ik dacht eerst: *verdikke, kom eens niet aan mijn tekst!* Op den duur begreep ik echter die gevoeligheden en kon ik er mee omgaan.'

De meest verrassende journalistiek komt uit de regio'

'2020 was een boeiend jaar. De maatschappij lag stil door corona, maar de post- en pakjesdiensten draaiden harder dan ooit. Tegelijkertijd was er onrust onder postbodes, die moesten blijven werken en bang waren om besmet te raken. Er moest dus veel met hen gecommuniceerd worden, maar dat was niet evident. Postbodes zijn geen journalisten – ze zitten niet de hele tijd op hun gsm of laptop.'

'Was in 2020 de postbode nog een held, in 2021 was het weer *business as usual*. Dat betekende voor mij dat ik veel minder aan storytelling kon doen. De adrenaline verdween.

© James Arthur

JAN FEYS

VROEGER

Hoofdredacteur interne communicatie bij bpost

NU

Adjunct-chef regio bij Het Nieuwsblad

Ik overwoog om weer freelance regiojournalist te worden en er waren aanbiedingen uit de politiek en de wereld van de communicatie, toen *Het Nieuwsblad* me belde voor de functie van adjunct-chef regio. Ik heb met de hoofdredactie samengezeten en de klik was er meteen opnieuw.'

'Het is oprecht goed om weer terug te zijn. Ik krijg soms bezorgd die vraag, maar het is absoluut zo. In de paar jaar dat ik weg was, is er veel veranderd. Door corona zitten er voorlopig maar enkele mensen op de regioeditie, waar het er vroeger 25 of meer waren. En het is nu echt *digital first*. Het is een hectische tijd geweest en ik ben daarom erg enthousiast over de plannen om onze 150 correspondenten beter intern te begeleiden, in het bijzonder de nieuwe mensen.'

'Ik ben met een frisse geest teruggekeerd en kijk met een nieuwe blik naar mijn werk. Waar ik er vroeger als regiochef bijvoorbeeld heel slecht tegen kon als andere media een primeur hadden, kan ik dat nu relativeren. Zodra je buiten de bubbel van de journalistiek komt, merk je dat mensen daar helemaal niet mee bezig zijn. Ik wil nog altijd de eerste zijn, maar het is geen doel op zich meer.' (SF)

ONDER EMBARGO

Bart Lagae werkt niet langer voor *Het Nieuwsblad*, hij verhuisde naar zusterkrant *De Standaard*, waar hij coördinator van de sportverslaggeving wordt.

En **Christoph Meussen** verhuist van de economieredactie van *Gazet van Antwerpen* naar *De Standaard*, waar hij de binnenlandredactie versterkt.

An Bogaerts, freelance lifestyle-journaliste voor onder meer *De Standaard* en *De Tijd*, is nu hoofdredactrice van *Trends Style*, dat tien keer per jaar samen met *Trends* verschijnt.

Zoek **Pieter-Jan Calcoen** dan weer niet langer op de redactie van *Het Laatste Nieuws*, hij versterkt nu die van *Het Nieuwsblad*.

Annick Joossen verliet intussen *De Morgen* en is nu content director bij Smart Media Agency. In die hoedanigheid is ze verantwoordelijk voor de journalistieke bijdragen in het magazine *Fokus*.

Erwin Van den Sande zoekt het na 30 jaar VRT (waarvan de laatste 15 als eindredacteur bij Sporza) wat verder: hij is nu marketing & communicatie manager bij voetbalclub Royal Antwerp FC.

En **Sofie Claey**s verliet na 13 jaar de Gentse regionale omroep AVS, waar ze eindredactrice was. Ze is nu als woordvoester te vinden op het kabinet van de Gentse schepen van Economie, Handel, Sport en Haven, Sofie Bracke (Open Vld).

Hugo Morrens is heengegaan, 81 jaar oud. Van 1964 tot 1977 was hij journalist bij de radionieuwsdienst

van de openbare omroep. Nadien was hij ruim dertig jaar perschef van BRT, BRTN en VRT. In die hoedanigheid was hij nog een tijdlang voorzitter van de Belgische Vereniging voor de Bedrijfspers.

80 werd **Herman De Wit**, voormalig journalist bij de kranten van Mediahuis, toen dat nog VUM heette. Herman werkte in hoofdzaak voor *Het Nieuwsblad*, en bleef ook na zijn pensioen in 2002 nog journalistiek actief. Als gerechtsjournalist was hij een regelrecht begrip.

Overleden is ook **Paul Depondt**, hij werd 68. Paul werkte vooral voor *De Volkskrant* in Nederland, waar hij werd geprezen voor zijn 'fabelachtige kennis en eruditie' (dixit voormalig *Volkskrant*-collega Jaap Stam). Daarnaast leverde hij bijdragen voor *Vrij Nederland*, *Ons Erfdeel* en *Septentrion*.

VRT Sporza is **Michel Wuyts** sneller kwijt dan gedacht. Na zijn gedwongen pensionering vorig jaar zou hij voor VRT nog het veldritseizoen afwerken, maar zover komt het niet. Op 1 februari ging Michel exclusief aan de slag voor *HLN* en *VTM*.

De federale regering heeft haar samenwerking met **Belga** verlengd tot 2025. Het persagentschap blijft met een team van 16 tweetalige journalisten en talloze correspondenten de beleidsactiviteiten van de federale overheid verslaan. Omge-

keerd krijgen politici, kabinetsleden en ambtenaren toegang tot al het politieke nieuws dat via *Belga.press* wordt aangeboden.

Minder goed nieuws uit **Roularta**-hoek: dat zet de publicatie van *Sport/Voetbalmagazine* stop.

Vlaamse Nieuwsmedia (VNM), dat is de koepelorganisatie van de klassieke krantenuitgevers (Mediahuis, DPG Media en Mediafin), heeft een nieuwe algemene directeur: **Peter Blomme**. Hij volgt Sandrien Mampaey op, die als media-consultant aan de slag ging. Peter Blomme werkte voorheen als advocaat en is specialist in auteursrecht.

EUObserver is het doelwit van een nieuw kort geding, deze keer ingeleid door de schoondochter van de Wit-Russische dictator **Loekasjenko**. Dat zit zo: naar aanleiding van de EU-sancties tegen Loekasjenko, ging *EUObserver* op zoek naar eigendommen van de man buiten zijn eigen land. Zo kwam het uit bij twee bedrijven in Cyprus die in handen zijn van zijn schoondochter, Lilya Loekasjenko. Die eist nu dat de berichtgeving over haar firma's offline wordt gehaald. De VVJ ondersteunt het verweer van *EUObserver*.

Begin februari kon **VTM** dan toch beginnen met de uitzending van de reportagereeks *De Kasteelmoord*. Eind januari verbood een Antwerpse

rechter dat nog, op verzoek van **Elisabeth Gyselbrecht**, weduwe van de vermoorde Stijn Saelens en dochter van de voor de moord veroordeelde dokter Gyselbrecht. Dat verbod kwam er na een kort geding op eenzijdig verzoekschrift, wat betekent dat VTM over de klacht niet werd gehoord.

Na verzet van VTM stuurde de Antwerpse rechtbank begin februari bij. De persvrijheid laat in dit geval geen preventief censuurverbod toe, aldus de beschikking. Vreemd genoeg mag VTM nog altijd een welbepaalde passage niet uitzenden, die de noodoproep behandelt die Elisabeth Gyselbrecht naar de hulpdiensten deed nadat ze het lichaam van haar vermoorde man had ontdekt.

Soms neemt druk op journalisten geniepiger vormen aan. Toen **Jonas Muylaert** van NewsCity onderzoek deed naar de rol - ook financieel - van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) in de zaak-Bart De Pauw, stootte hij op zwaar verzet van dat Instituut. Meer: adjunct-directeur **Liesbet Stevens** contacteerde én de hoofdredactie van NewsCity, én ceo Kris Vervae, én Vlaams minister van Media Benjamin Dalle (CD&V) met het verzoek journalist Muylaert van het dossier te halen. Stevens verontschuldigde zich achteraf voor de hoogst ongepaste démarche.

Nee, de Vlaamse pers is geen regimepers. Althans voor de avondjournaals van 19 uur op VRT/Eén en VTM gaat die vlieger niet op. Dat leert onderzoek van de UA Antwerpen naar protestberichtgeving in de Vlaamse tv-journaals tussen 2003 en 2021. De vorsers stelden zelfs een toename van die berichtgeving vast. Meer info in *Nieuwsmonitor 31* van **Steuipuntmedia.be**.

Goed nieuws voor de drie voetbalverslaggevers die werden genoemd in het voetbalschandaal dat door spijtoptant **Dejan Veljkovic** werd onthuld: geen van hen wordt door het federaal parket vervolgd voor private omkoping of deelneming aan een criminele organisatie, wat de aanvankelijke verdenkingen waren.

Gewezen *HLN*-chef voetbal **Stephan Keygnaert** gaat eveneens vrijuit, ook al erkende hij van Veljkovic cadeaus te hebben ontvangen. Dat leidde overigens tot zijn vertrek bij DPG Media. Ook de VVJ herinnerde daarbij aan de journalistieke onafhankelijkheidsplicht en het cadeauverbod als een toepassing daarvan.

Journalisten die naar gevaarlijke gebieden trekken, hebben soms moeite daarvoor een gepaste verzekering te vinden. De Internationale Federatie van Journalisten (IFJ) heeft nu opnieuw een interessant aanbod: de **Battleface insurance for journalists**. Alle info op www.ifj.battleface.com.

DPG Media schreeft zijn Europese ambities op. Van de Europese Investeringsbank (EIB), waar gewezen CD&V-minister Kris Peeters momenteel vicevoorzitter is, kreeg het een voordelige lening van 100 miljoen euro voor de verdere digitalisering van zijn mediaplatformen in België en Nederland. Die enveloppe maakt deel uit van een totale investering van 244 miljoen euro.

LN24, de Franstalige nieuwszender die in 2019 van wal stak maar slechts moeilijk van de grond kwam, wordt overgenomen door mediagroep **IPM**, de uitgever van onder meer *La Libre*, *l'Avenir*, *la DH* en *Paris Match*. Met de integratie gooit IPM zich volop op de audiovisuele markt.

Het Laatste Nieuws rolt over enkele maanden in Nederland van de pers, op een kleiner formaat. Om die transitie voor te bereiden, wordt andermaal de 'gepensioneerde' **Paul Daenen** ingeschakeld, samen met art director **Hilde De Mets**.

De Leuvense Persclub heeft haar jaarlijkse Hugo De Keyserprijs, vernoemd naar een overleden collega, deze keer uitgereikt aan de

plaatselijke kunstenares **Liliane Versluys**. Zij creëerde het standbeeld 'Onbekende Oorlogsvrouw', dat vorig jaar door de Leuvense vredesbeweging op het Jeanne Devosplein is ingehuldigd. Ook in haar vroeger leven als advocate zette Liliane Versluys zich al in voor de rechten van vrouwen. De prijs voor de beste Leuvense woordvoerder gaat dit jaar naar **Sigrid Somers** van de persdienst van de KU Leuven.

Het volgende nummer verschijnt op woensdag 27 april 2022.

Journalistiek en Commerciële Content

Hoe maken we het verschil?

Isabel Peeters
DPG Media

Karin De Ruyter
De Standaard

Luc De Cleir
Universiteit Antwerpen

Pieter Knapen
Raad voor de Journalistiek

-- Journalism is printing what someone else does not want printed.
Everything else is public relations --

George Orwell

Datum: donderdag, 24 maart 2022
Tijdstip: 19.30 uur - 21 uur
Erasmushogeschool Brussel - Campus Bloemenhof

ALGEMENE VERGADERINGEN

ZATERDAG 26 FEBRUARI 2022 OM 10U

Vanaf 9.30 u - Online intake (via Zoom)

10 u - ALGEMENE VERGADERING AVBB

- Activiteitenverslag 2021, voorgesteld door de covoorzitters
• Debat over actuele dossiers
2. Financiën: rekeningen 2021 en begroting 2022, voorgesteld door de nationaal secretarissen. • Décharge van de bestuursleden
3. Varia

11.30 u - ALGEMENE VERGADERING VVJ

- Activiteitenverslag 2021, voorgesteld door de voorzitter.
• Debat over actuele dossiers
2. Financiën: rekeningen 2021 en begroting 2022, voorgesteld door de secretaris-penningmeester. • Décharge van de bestuursleden
3. Varia

Meteen gevolgd door BUITENGEWONE A.V. VVJ
Wijziging van de statuten (*)

Voor wie ?

De algemene ledenvergaderingen van VVJ en AVBB zijn toegankelijk voor alle leden die lidgeld betaalden voor 2022. Wie wil deelnemen, moet zich uiterlijk op 23 februari om 12 uur aanmelden via de inschrijvingslink die via mail is opgestuurd en ook te vinden is op www.journalist.be. Ook volmachten (maximaal 5 per stemgerechtigd lid) moeten uiterlijk dan worden meegedeeld op info@journalist.be.

ALLE INFO EN DOCUMENTEN OP
WWW.JOURNALIST.BE

(*) VVJ en AVBB worden 'vzw erkend als beroepsvereniging'

De beoogde statutenwijziging dient in hoofdzaak om zowel de AVBB- als de VVJ-statuten in overeenstemming te brengen met het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV). Voor een statutenwijziging is een aanwezigheid van minstens de helft van de leden vereist. Als op 26 februari dat quorum niet wordt gehaald, wordt met een tussenperiode van minstens 15 dagen een 2de buitengewone A.V. georganiseerd, die geldig kan beslissen ongeacht het aantal aanwezigen.